

बुद्धोपदेश

मध्यम मार्ग

व

सतिपट्टान देशना

लेखक

भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर

व

धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशूली'

बुद्धोपदेश

मध्यम मार्ग

व

सतिपट्टान देशना

Dhamma Digital

लेखक

भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर

व

धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशूली'

प्रकाशकः— धनकाजी शाक्य
हःखा, ललितपुर ।

सतिपट्टान देशनाया पद्यकर्ताः—
धर्मरत्न शाक्य “त्रिशूली”
झतापोल, ताजाफ.

बुद्ध सम्बत् २५३६

नेपाल सम्बत् १९१६

बिक्रम सम्बत् २०५२

थाकूथिः— बागमती छापाखाना, बनबहाः, यल ।

निगू शब्द

छन्दु थुगु सफूया प्रकाशक धनकाजी शाक्यं छगू सफू बिया धाल- “ध्व सफू ख्यले मद्गु थें याना मसला पोपी चिना मीया च्वंगु खः उकिं ध्व सफू खनेसात हे कया स्वया सतिपट्टान-या विषये च्वया तःगु जुया वैंके कया हयागु, थुकी च्वे नं मद्गु क्वे नं मद्गु, अथेनं जित साप यल, हिरा हे लुया वोगु थें ताल, उकिं थुकी मगाःगु च्वे क्वे तना पिकाय् माल” धका बिल । कया स्वया बले च्वे ह्लापां सुरूं नसें १० पेज मद्गु, क्वे नं गुलि मद्गु मस्यू तर गुलि दुगु खः बलाः तस्सतं हे अमुत्यगु जुया च्वन । उगु सफुती सफूया लेखक नं सुधका सीके मफुत, न्हागुसां दक्क जूसां सुरक्षित याय् धैगु मनंतुना, क्रम हंका यंकेत अन्तरीष्ट्रिय बौद्ध ध्यान केन्द्रया ध्यानगुरू सयादोऊ आसभाचारं २०४९ सालं मणि मण्डप बिहारे देशना याना बिज्यागु सतिपट्टान देशना न्यना बले च्वया तयागु नाप जूसां हना उकी नं मचा मगाःगु छुं भचा हानं च्वया थुगु सफुती समावेश याना प्रेसय् बीयेका । लिपा पूज्य बुद्धघोष भन्ते नं थुगु सफू बिया बिज्यासेलि थुगु सफू सुबोधानन्द भन्ते नं २५०० बुद्ध जयन्ती बले च्वया बिज्यागु जुया च्वन । उकिं वहे द्वितीय संस्करण कथं प्रकाश याना उकी कम्पोज ज्वी धुंकुगु सतिपट्टान देशनाया काय, वेदना, चित्तानु पस्सना नं समावेश याना बियागु जुन ।

अन्ते थुगु सफुती हना यंकैत थःगु ओवाद तयगु अनुमति
बिया बिज्याःह्य सयादो ऊ आसभाचार प्रति तथा थुगु सफू
प्रकाश याय्त अनुमति बिया बिज्याम्ह वसपोल सुबोधानन्द
महास्थविर व प्रुफ स्वया थःगु मन्तब्य बिया बिज्याःह्य पूज्य
गुरू बुद्धघोष महास्थविर प्रति कृतज्ञता प्रकट यासे प्रकाशक
भाजु धनकाजी शावय यात न धन्यवाद बियागु जुल ।

२०५२।७। सकिमिला पुह्नी

धर्मरत्न शाक्य

Dhamma.Digital

प्रकाशकीय

प्रस्तुत सफू विपश्यना ध्यान च्चने धुंकुपि साधक पिनिगु
निति तस्सतं साधनाय् तिवः वीगु खःसा विपश्यना ध्यान
आरम्भ याइपिन्तला भन जाकी फिगो माला वांछ्वे थें वलेश
यात ल्यया वांछ्वे फेकीगु खः । उकि थ्व सफू स्वया उत्साह
बढे याना यंकल धाःसा अनित्य दुःख अनात्म यात सीका थ्वीका
श्रोतापत्ति मार्ग निसें अरहत मार्ग ज्ञान तक नं लाभ ज्वीगु खः ।
हानं विपश्यना ध्याने मच्चोपिनिगु निति नं थ्व सफू बाँलाक
ध्यान तथा स्वया चिन्तन मनन यात धाःसा इमिसं नं ध्यान
भावनाय् उत्साह बढे याई धैगु मनं तुना । थ्व विपश्यना ध्यान
सुनानं केवल कना कयना बीत जक मखु बरू थःथमं हे थःगु
शरीरे, वेदनाय्, चित्ते स्वया थःथमं हे अनुभव याना वास्तविक
स्वभाव धर्म यात साक्षात्कार याना अभ्यास बढे याना यंके
माःगु खः । अले ध्यान क्वातुया बोलिसे जीवन छु ख धैगु स्वयं
अनुभव याना जीवन सार याय् फंगु खः । उकि थ्व विपश्यना
ध्यान धैगु जीवने मदेकं मगाः धैथें मने वया प्रकाश याना जित
जन्म बिया ब्वलंका विज्याह्य जिमि मां मोहनमाया शाक्ययात
समर्पण याना च्वना ।

थुगु सफू न्ह्योने नं ल्यूने नं मद्दुगु अपूर्णगु अले पसले
वांछ्वया तःगु यात धर्मरत्न शाक्यजुथा कुतलं पूज्य बुद्धघोष
महास्थविरजुया पाखें पूर्णगु सफू प्राप्त जुगुलि द्वितीय सस्करण

या रूपे प्रकाश याना चवना । थुगु दानमय कुशल चेतनाद्वारा प्राप्त जूगु पुण्य जिमि दिवंगत पूज्य पिता हेराकाजी शाक्ययात प्राप्त जुया वमपोलयात मार्गं ज्ञान लाभ ज्वीगुया हेतु ज्वीमा ।

थुगु सफू द्वितीय संस्करणया निमित्त अनुमति बिया विज्याह्य लेखक पूज्य सुबोधानन्द भन्ते, अपूर्ण सफूया थासे पूर्णगु सफू बिया विज्याह्य पूज्य बुद्धघोष भन्ते, बर्थेतुं सफू अपूर्ण अवस्थाय् पूर्ण याय्त थःमं देशना याना तयागु उपदेशया पद्य तया जूसां पूर्ण याय्त अनुमति बिया विज्याह्य सतिपट्टान देशनाया उपदेशक सयादो ऊ आसभाचार अले उगु देशना यात पद्यया रूपे चवया विज्याह्य तापनापं थुगु सफू प्रकाशनया निमित्त प्रेस सम्बन्धि प्रबन्ध फुक मिले याना ब्यूम्ह दाजु धर्मरत्न शाक्य 'त्रिगुनी' यात क्रमश कृतज्ञता ज्ञापन व धन्यवाद देछाया चवना ।

अन्तै छगू प्रार्थना बुद्ध धर्म सम्बन्धि सफून गुलिनं देगु खः व सफूत थःगु छे सुरक्षित याय् मफैथे च्वंसा खुना मसलापो चीत बीगु पलेसा विहारे वा पुस्तकालये प्रदान याना ब्यूसा उत्तम ज्वी ।

१११६ मार्ग शुक्ल चौथी
कार्तिक २५ गते शनिवार

प्रकाशक
धनकाजी शाक्य
हःखा त्वाः, यल ।

मन्तव्य

स्नान्यागु थासय् थ्यंकेत नं मार्गयागु आबश्यकता दु थें
निर्वाणय् थ्यंकेत नं मार्गयागु आवश्यकता जू । जल मार्ग, स्थल
मार्ग घट्टगुलि थ्व पृथ्वील्य् जक छगू थास मेगु थासय् थ्यंके
फइ । निर्वाणय् थ्यंकेतला जल मार्ग स्थल मार्ग थ्यनी मखु ।
निर्वाणय् थ्यंकेत आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग जक थ्यंके फइ ।
भगवान बुद्धं धम्मपदेय् आज्ञा जुया विज्यागु दु—

“मरगानंदुङ्गिको सेट्ठो” — अर्थात् मार्ग मध्यय् श्रेष्ठगु
आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग खः ।

पालि ग्रन्थयागु आधारकया पूज्य सुबोधानन्द महास्थवीरं
पद्य रूपय् ‘बुद्धोपदेश’ नामं सफू छगू च्वया विज्यात । उगु
सफुती आर्यअष्टाङ्गिक मार्गया व्याख्या याना तःगु दु । थ्व सफू
ह्लापां च्वया प्रकाशन याना विज्यागु ने. सं. १०८१ सालं खः ।
थनि ३५ दँ ह्लापा च्वया विज्यागु जुल । आः वया धनकाजी
शाक्यं पसलय् मसला प्वःचिना मिया च्वंगु भों खना ब्यना
स्वःबले आर्यअष्टाङ्गिक मार्गया बारे च्वया तःगु भों जुया च्वन ।
पसल्यायाके व भों कया हलः । धनकाजी शाक्ययात मानो
हीरा छगः लुया वोथें तालः घका धर्मरत्न शाक्यया निगू शब्दय्
घया तल । धनकाजी शाक्यं थुगु सफूया महत्व खंका द्वितीय
संस्करण पिकया विज्यात ।

प्रकाशकया वचन अनुसार अन्तरराष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र शंखमूनया ध्यानगुरू ऊ. आसभाचारं मणिमण्डप विहारय् गुंलाया धर्म देशनाय् कना विज्यागु सतिपट्टान देशना न्यना धर्मरत्न शाक्य (त्रिशूली) थःगु मातृभाषं पद्य रूपय् च्वया थुगु बुद्धोपदेशनाप संयुक्त याना प्रकाश याःगु जुल । धर्मरत्न शाक्य छह्य गृहस्थ जुया नं धर्मया प्रति श्रद्धा तैह्य व्यक्ति खः ।

अन्त्यय् थ्व “बुद्धोपदेश” च्वया विज्याह्य सुबोधानन्द महास्थविर प्रति नं शुभ कामना याना च्वना । ऊ. आसभाचारं कना विज्यागु सतिपट्टान देशना न्यना थःगु मातृभाषं पद्य रूपय् च्वःह्य धर्मरत्न शाक्ययात नं साधुवाद बिवा च्वना । नापं अमूल्यगु बुद्धोपदेश सफू प्रकाशन याना बिज्याह्य धनकाजी शाक्ययात नं शुभ कामना व्यक्त याना च्वना । अस्तु ।

सुमंगल विहार
ललितपुर, नेपाल ।

भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

२२ कार्तिक, २०५२

मंगल-प्रार्थना

मुनिन्द्र भागवान् बुद्धं, मध्यम-मार्गया पथ ।
देशना याःगु खः धर्म, संघपिसं सु-रक्षित ॥१
परंपरा व धाः न्ह्यागु, श्रद्धा हृदयं जि च्वया ।
बहुजन हिता कांक्षां, धर्म वृद्धि मती तथा ॥२
निविधनं पूर्ण ज्वीमा थ्व, लेखकया सु-प्रार्थना ।
बुद्ध धर्म व संघं के, इनाप जि ह्लिथं याना ॥३

- भिक्षु सुबोधानन्द

“नमो तस्स सम्मा सम्बुद्धस्स”

बुद्धोपदेश—मध्यम मार्ग

आर्य अष्टांगिक मार्ग, लँपु मध्ये महानगु ।
थुलि ज्वो मदु मेगु लँ, बुद्धं खंका बिज्यागु थव ॥१
भव दुःखं मुक्त ज्वीत, वनेमाःगु थव हे पथं ।
छगू मात्र दुगु न्हां थव, अंन्य नाष्टि थव लोकस ॥२
प्राणीपित शुद्ध मार्ग, भय ब्याकुल वजित ।
दुःख शोकादि सन्ताप, शान्त ज्वीगु महापथ ॥३
राग, द्वेष, मोह क्लेश, भव बन्धन श्रृंखल ।
चण्फुना वनेगु मार्ग, निर्वाण प्राप्त ज्वीगु थव ॥४
सीके माल नर जनं, दुःख फुकेगु इच्छुकं ।
वनेमाःन्है थव हे मार्ग, अले दुःख फुइ अन ॥५

(१)

मध्यममार्ग आःसीकि, च्यागू अंग थुक्किया दु ।
न्हापां यागु सम्यक् दृष्टि, ज्ञान थव अति गम्भिर ॥६
दृष्टि धाःगु ज्ञानमिखा, आर्य सत्य स्युगु थुगु ।
मदेकं थव प्रज्ञा चक्षु, दुःख फुके फइ मखु ॥७

संसार या दुःख छु खः, व दुःख गथे दूगु खः ।

सम्यक् दृष्टि ज्ञान चक्षुं, दुःख फुके फइ अन ॥८

१) जन्म दुःख, जरा दुःख, व्याधि दुःख भयानक ।

मरण खः महा दुःख, ना ना दुःख पुचः पुचः ॥९

मयोपि वहनेमाः दुःख, योपि बाय्, मागुनं दुःख ।

इच्छा याःगु मदे वनं, दुःख दुःख जुया च्वनी ॥१०

संक्षिप्तं धाल धाःसा थ्व, पंचस्कंध देह दुःख ।

दुःख सत्य, पुचः थुपिं, सीके माःगु जुल थथे ॥११

२) दुःख समुदय सत्य, दुःख जूगु छु हेतु खः ।

आः थुकिं सीके माल स्व, दुःखया मूल कारण ॥१२

काम तृष्णा, भव तृष्णा, विभव तृष्णा स्वंगू थ्व ।

तृलोके व्याप्त थ्व तृष्णा, थुकिं मुक्त सुनं मदु ॥१३

काम तृष्णा धैंगु सीकि, पंच विषय लालसा ।

रूप, शब्द, गंध, रस, स्पर्शादि लुमदं थन ॥१४

न्ह्यागु जन्म कया जूसां, इन्द्रिय विषय सुख ।

कामनां भोग यायां हे, गुलि जन्म काय धुन ॥१५

अद्यापि थ्व कामतृष्णा, फुका छोय फुगु मखु ।

ज्ञन्, ज्ञन् भोग विलासंहे, चुलि जाःगु थ्व कामना ॥१६

थव हे काम सुख भाषा, मनं ज्याखं मतोतुसे ।
 दुक्खादि शोक सन्तापे, दुना चवनी निरं तर ॥१७
 अतृप्त जूगुया हेतुं, भव तृष्णा यात अन ।
 थव हे अतृप्त आकांक्षां, हानं आशा प्रवद्धक ॥१८
 भवतृष्णांजन्म काय्गु, मतीघाना सिनावन ।
 उगु जन्मसं आः थेतुं, सुख देमा धका मनं ॥१९
 प्राणीपिसं मति भाषा, भवे जन्मादि कावन ।
 जन्मया कारणं याना, सुख दुःख हानं दत ॥२०
 थव हे कुह्याया घःचाथे, हिलाच्चंगु थव लोकस ।
 सुखया लालसां जुजुं, दुःख, दुःखेलाना चवन ॥२१
 अनन्त सागरो पमा, थाःगा दुगुमखु थवया ।
 थव हे आशां पुनर्जन्म, जुया चवन फुक सियां ॥२२
 विभव तृष्णा धंगु छु, सीका तेगु थथे धका ।
 पुनर्जन्म महु धा धां, पाप-कर्म याना जुइ ॥२३
 पुण्य-पाप, स्वर्ग-नर्क, धंगु छुं छुं दुगु मखु ।
 स्वाना च्वंतल्ले मोजया, सिना वने वं छुं महु ॥२४
 भाषा विभव तृष्णा या, जालेलाना चवनी अन ।
 अनेक पापया भागी, मिथ्यादृष्टि जुया चवनी ॥२५

काम, भव, विभव श्व, स्वंगू तृष्णा भयानक ।
 दुःख समुदय-सत्य, दुःख या जननी खव ॥२६
 ३) दुःख, दुःख समुदय, निगू खंका सु-ज्ञान नं ।
 निरोध-सत्यया लक्ष, कया चर्या याय माल ॥२७
 निरोध धाःगु खँसीका, तृष्णा यात फुका छोय ।
 तृष्णा सम्पूर्ण पवीगूहे, निरोध-सत्य धाःगु श्व ॥२८
 निरोध-सत्य निर्वाण, तथागतं केना वन ।
 श्व हे लक्ष्य कया पुण्य, सु-जनंयायगु स्व थन ॥२९
 दुःख तृष्णादि फुकेत, सम्यक् दृष्टि मिखाँ स्वया ।
 प्यंगू आर्य-सत्य धर्म, यथार्थ बोध याय् थमं ॥३०

(२)

सम्यक् संकल्प धाःगुश्व, मनभिका चवने सदां ।
 नैऋक्रम्य संकल्प धाःगु, अव्यापाद नापं निगू ॥३१
 अविहिंसा संकल्प भि, मनेल्वीका चवने थुपिं ।
 सम्यक् संकल्प धाःगु हे, स्वंगू अंग थुपिं जुल ॥३२
 न्ह्याबले लुमंका तय्गु, भि भिगु हे जक मने ।
 शुद्ध संकल्प यानाव, मने आनन्द कै चवने ॥३३
 काम संकल्प बोसा नं, मने थाय् बी मज्यू अन ।
 व्यापाद, द्वेष संकल्प, हिंसा संकल्प धाःगु नं ॥३४

(५)

मने ल्वीवं फुका छ्वेमा, संकल्प थ्व मभिगु खः ।
ज्ञानं चीका मनं शुद्ध, सम्यक् संकल्प यायमाः ॥३५

(३)

सम्यक् वाचा धाःगु छु खः, आः थन सीके माल थ्व ।
असत्यया वाक्य तोता, सत्य वचन ल्हाय्गु खः ॥३६
सत्य धीगु खक्क जुक्क, स्यु, मस्यु थमं सत्य थें ।
यथार्थवादी हे जुया, सत्यया खँ ल्हाना च्वने ॥३७
गुबः पाप मने तया, झूठ वचन ल्हाय् मज्यु ।
यक्को लाभ ज्वीगु जूसां, तोते माः न्है असत्यता ॥३८
सत्यया खँ ल्हाना जुया, लाभ मजूसां थ मजु ।
सत्ययागु फलं छन्हु, अवश्यं सुख शान्ति बी ॥३९
छोखँ बुखँ ल्हाय्गु तोता, ल्वापु मेपिनि याः मज्वी ।
मिले जूपि भितुना व, भिगु खँ जक ल्हाय् बरु ॥४०
मेपिनिगु नुगः हीक, छागु वचन ल्हा मज्वी ।
न्यने हे यै पुसे च्वंक, शान्ति नाइक खँ ल्हाय ॥४१
न्योपिगु नुगः याउँक, मैत्री हृदय ज्वी कथं ।
सुख शान्ति वृद्धि ज्वीगु, भिगु वचन ल्हा जुय ॥४२

(६)

म्वा मद्गु खँ ह्लाय् तोता, ज्या लगे जुगु खँ ह्लाय ।
सत्य खँ व धर्म जाःगु, माःगु खँ जक ह्ला जुय ॥४३
थुपिं प्यंगू वाक्य दोष, झूठ, चुगली, फरुष ।
सम्प्रलाप थाःगु नापुं, वचन दोष प्यंगू थ्व ॥४४
थुपिं वाक्य दोष तोता, सम्यक् वचन ज्वी कथं ।
दोषं मुक्त सत्य वाक्य, ह्लिथं छेला च्वने थमं ॥४५
सम्यक् वाक्य वर्णना थ्व, विचा याना नर जनं ।
वाक्य दोष फुकं तोता, सम्यक् वचनं खँ ह्लाय ॥४६

(४)

सम्यक् कर्मान्त धंगु आः, सीके माल थथे धका ।
जीव हिंसा याय्गु तोता, हिंसां दूर जुया च्वने ॥४७
सुयातं दण्ड शस्त्रादिं, प्रहार याय् मज्यू थन ।
प्राणिपित दाया स्याना, दुःख कष्ट बिये मज्यू ॥४८
लज्जा, शील, दयावान, अहिंसा पालन याय ।
मैत्री, करुणां मेपित, उपकार याना जुय ॥४९
ख्वीगु आदत वां छोया, खँ ज्यां दूर जुया च्वने ।
मखंक मेपिनि वस्तु, कया दुःख बिये मते ॥५०
शुद्ध भावं दया वोगु, वस्तुलि जीविका हने ।
सन्तोष मात्राया ज्ञानं, सुखानन्द कया च्वने ॥५१

(७)

काममिथ्या चार तोता, दूराचारं पुला वनां ।
दुश्चरित्र मभि धाववं, मुक्त जुया चवने सदां ॥५२
स्वंगू पाप शरीरया, हिंसा, चोरि, व्यभिचार ।
मयासे शुद्ध ज्वीगु हे, सम्यक् कर्मान्त गोचर ॥५३

(५)

सम्यक् आजीविकाया खँ, आ थन सोकि सार थव ।
मिथ्या ज्या खँ फुकं तोता, दूर जुया चवने स्व व ॥५४
याय् त्यो, मत्यो छुखः लोके, मिथ्यादृष्टि छुनं मस्यू ।
पाप, पुण्य गथे ज्वीगु, यथार्थ बोध याय् मफू ॥५५
धर्म भाषा—मुना पाप, धर्माङ्ग जक वां छोया ।
पुण्य, पाप, मसीका व, याना ज्वीगु मभि आया ॥५६
मिथ्यादृष्टि जुया च्रंह्य, काँह्यथे तुं अबोधक ।
भिगु, मभिगु संमित्र, मिथ्या ज्ञानं मस्यू छुनं ॥५७
आः सोकि जीविका याय् त, मत्योगु ज्या न्यागू थुधि ।
शस्त्र मीगु व प्राणिधि, मांस, मद्य, विषादि नं ॥५८
न्यागू अयोग्य व्यापार, मयाय्गु स्व उपासकं ।
सम्यक् आजीविका ज्वीगु, ज्या खँ याना चवने थमं ॥५९

(८)

उक्त दोषं अलिप्तगु, सम्यक् आजीविका याना ।
दिन हना च्वनेगु खः, सम्यक् आजीविका व्रत ॥६०

(६)

सम्यक् व्यायाम चर्या थ्व, सीके माल यथा क्रमं ।
न्हिथं उद्योग याना व, मभिं चीका च्वने थमं ॥६१
उत्पन्न जूगु पापादि, फुका छ्वय माल थनं ।
मजूनिगु मभिं ज्या खँ, तापाका छ्वे उपायनं ॥६२
जुया च्वंगु पुण्य-कार्य, जीवने फुक भितुना ।
याना च्वने सदां पुण्य, अभिवृद्धि जुइ कथं ॥६३
अनुत्पन्न महापुण्य, उत्पन्न याय्गु वीर्य नं ।
न्ह्यागु जत्त उपायनं, पुण्य संचय याय् थमं ॥६४
अ-धर्म तापाका, पुण्य-, धर्म याना जुय सदां ।
शीलादि गुण धर्म हे, शान्ति कया च्वने न्हिथं ॥६५
विश्वया फुक भितुना, कुशल पुण्य या जुये ।
थुजागु शुभ ज्या सीकि, सम्यक् व्यायामज्वी थथे ॥६६

(७)

सम्यक् स्मृति गुणाङ्ग छु, लुमंकाति सु-भावना ।
फुकक ज्या, खँय् तया होस, स्मृति साधन याय्गु स्व ॥६७

स्मृति प्रस्थान प्यंगू या, भावना याय्गु आः थन ।
 'कायानु पस्सना' धँगु, शरीर यागु भावना ॥६८
 काय बलेश फुका छ्वेगु, शरीरे होश तै च्वने ।
 यथार्थ ज्ञानया चक्षुं, कायया धर्म स्वै च्वने ॥६९
 लोभ द्वेष व मोहादि, मवेक स्मृति पा तथा ।
 देह-धर्म स्वया सीका, भावना पूर्ण याय् सदा ॥७०
 'वेदनानु पस्सना' या, वेदना होश तै च्वने ।
 वेदनां दँगु क्लेशैत, चीका च्वनेगु भावना ॥७१
 'चित्तानु पस्सना' धँगु, चित्तया भाव स्वै च्वने ।
 चित्ते वैगु मभिं जुक्क, स्मृति चीका व च्वं च्वने ॥७२
 'धम्मानु पस्सना' धँगु, मनया क्लेशया प्रति ।
 ज्ञानं होश तथा खंका, विषय वां छोया च्वने ॥७३
 प्राणिपिगु विशुद्धि व, शोक कष्टादि क्लेशया ।
 उपशान्तादि यावत, दुःख दौर्मन फूकेत ॥७४
 ज्ञान देकेगु निम्ति व, निर्वाण खंकेगु निति ।
 थुपि प्यंगू प्रकारया, स्मृति प्रस्थान भावना ॥७५
 छगू जक्क थ्व हे मार्ग, निर्वाण शान्तिया लँपु ।
 भावना याय्गु योगिं स्व, यथा क्रमं ह्लिया ह्लियं ॥७६

कायानु पस्सना

(कायानु पश्यना)

'कायानु पस्सना' धँगु, शरीरे होश तं चवने ।
देहे दुगु फुकं खंका, यथार्थ भावना याये ॥७७
अरण्ये वृक्षमा मूले, एकान्ते सु-विवेक थाय् ।
वज्रासन उथाय् याना, ह्य तप्यंक चवने अन ॥७८
योगिं स्मृति तथा न्ह्योने, भावना याय् यथा क्रमं ।
होश तथा, सासः दुकाय्, वथे पित छोया चवने ॥७९
दीर्घ सासः कया चवचवं, दीर्घ अनुभवी जुया ।
दीर्घ सासः पित छोछवं, दीर्घ पित छोया चवना ॥८०
ह्रस्व सासः कया चवचवं, पति हाक दुकं चवना ।
ह्रस्व सासः पित छोछवं, ह्रस्व अनुभवी जुया ॥८१
फुक काय अनुभव, यायां सासः दुकं चवनी ।
वथे तुं फुकक सीकाव, सासः पित छोया चवनी ॥८२
काय संस्कार धँगुया, शान्त याना सासः कया ।
तद्रूप काय संस्कार, शान्त यायां सासः पिछ्वे ॥८३

थुगु कथं स्व कायया,	'अनुपस्सि' जुया च्वना ।
काय स्वभाव-धर्मया,	यथार्थ खंकावं च्वनी ॥८४
मेपिनिगु शरीरे नं,	कायानु पश्यी भावनां ।
खंका सीका यथार्थ थें,	दुगु खंका च्वना च्वनी ॥८५
थःगु व कतः पिगु नं,	काये कायानु पश्यी ज्वी ।
काये उत्पन्न-धर्मया,	स्वभाव सीकावं च्वनी ॥८६
काय बिनाश-धर्मया,	सीका खंका स्वया अन ।
दया वोगु फुना वंगु,	अवबोध याना च्वनी ॥८७
काय दु धैगुया स्मृति,	ज्ञान व स्मृति देकेत ।
काय दु धैगु भापा व,	अनाश्रुत जुया च्वनी ॥८८
लोके छुं वस्तु हे नं वं,	जि, जिगु धैगु भावनां ।
छुं हे ग्रहण मयासे हे,	विहार यानावं च्वनी ॥८९
काय कायानु पश्यी ज्वी,	यथार्थ बोधया निति ।
योगिं भापा च्वनी काये,	क्रमशः थुगु हे कथं ॥९०
हानं स्मृति तया भिक्षुं,	कायया चलने अन ।
वना च्वंसा वना च्वना,	दना च्वंसां दना च्वना ॥९१
फेतुसानं द्यना च्वंसां,	होश तयाव स्वै च्वनी ।
गतिविधि थ्व कायया,	फुकं सीका व च्वं च्वनी ॥९२

योगी भिक्षुं उथाय् सीकि, क्रियाय् ल्यू ल्यू सुनं मद्दु ।
 याना च्वंह्य जुया च्वंह्य, धका आत्मा छुं नं मद्दु ॥६३
 क्रिया मात्र जुया च्वंगु, थथे धका बिचा याना ।
 फुक अङ्ग प्रत्यङ्गादि, स्वभाव धर्म स्वं च्वनी ॥६४
 ज्या खँ फुकक व्यवहारे, सुविधाया निति जक ।
 जि वना, जि च्वना धका, इत्यादि खँ धया च्वना ॥६५
 वे, वनेगु क्रियाय् होश, स्वेगुली नं, तथा विधि ।
 कय्कुकुकेगु, चकंकुकेगु, फुकके स्मृति तथा च्वनी ॥६६
 स्मृति तथाव संघाटी, पात्र-चीवर धारण ।
 सीका आसन, पानादि, नय्गु आस्वादनादिनं ॥६७
 मज-मूत्र, क्रिया-कार्ये, वनेगु, दनेगुली नं ।
 फय् त्वोगु व दनेगुली, तथा जागृति ज्वीगुली ॥६८
 खँ ह्लाय्गुली व मौनादी, सर्वत्र स्मृति पा तथा ।
 काय कर्म वची कर्म, होश तैवं च्वने सदा ॥६९
 हानं भिक्षुं थ्व हे काये, फुकं दुगु बिचाः याना ।
 पालितःलं छय्ने थ्यंक, थुकी छु दु स्वय माल ॥१००
 चर्म आछादित देहे, जाया च्वंगु छुकें थन ।
 स्मृति ज्ञानं दुगु खंका, अशुभ भावना याय ॥१०१

काय थुकी दया च्वंगु, सँ, चिमिसँ, लुसि फुकं ।
 वा निञ्जो, छ्यंगु, ला, नसो, क्वेँ स्यो व, जँलास्येँ, नुगः ॥१०२
 स्येँ, पिलि, अँपि, सेँनापं, तप्पु, चिपु आतापति ।
 प्वाथे च्वंगु मल, न्ह्यप्पु, पित्त, कफ, ह्लि, हि, चःति ॥१०३
 चिकं, ख्वबि, दा, ई, ह्लि, लाः, च्व नापं स्वीनिता जुल ।
 निखेँ म्हुतु, दुगु ह्लिचा, अन्नदिं जाःगु थेँ यथा ॥१०४
 वा, मू, माय् व, हामो, कय्गु, ल्वाकः ज्याःगु जाकि नापं ।
 मिखादुम्हं, ह्लिचा, चाय्का, फुक दुगु स्वया काइ ॥१०५
 अथे हे थ्व शरीरे नं पालिनिसेँ, छ्येँने तकं ।
 भुनातःगु छ्येँगुलि नं, काय दुगन्ध जाःगु थ्व ॥१०६
 अशुभ भावना याःह्य, योगि खंका व च्वं च्वनी ।
 काय दुगु स्वीनितां हे, यो धाय्गु म्हुच्छुं छतां ॥१०७
 घृणा व्याप्त थ्व देहया, दोष खंका च्वना च्वनी ।
 'कायानु पस्सना' भावं, अलिप्त व जुया च्वनी ॥१०८
 हानं योगि बिचाः याइ, थ्व काय गथे दुगु खः ।
 छु छु भाग थुकी दु व, छुटे याना स्वइ उह्मं ॥१०९
 काय प्यंगू महाभूत, चा, लः, मि, फय्नापं पुचः ।
 ल्वाकः ज्याना दया च्वंगु, हेतु सीका च्वनी उगु ॥११०

गथे गो घाटक व्यक्ति, फुकक ला भाग तै चवनी ।
 अथे हे काय रचना, प्यंगू ज्ञाग थला स्वइ ॥१११
 पृथ्वी, आपो, तेजो, वायु, महाभूत फुक दुगु ।
 काय यागु अंग धंग, स्मृति सीका व च्वं चवनी ॥११२
 योगी भिक्षुं थ्व कायया, स्वभाव-धर्म सीकी वं ।
 दिपे च्वंगु मृत्यु काय, विपरित स्वया चवनी ॥११३
 वां छोया तःगु काय व, सी धंकुगु छन्हू दुगु ।
 निन्हू दुगु मृत्यु काय, सिना स्वन्हू दुगु नापं ॥११४
 सीगु देह मना च्वंगु, फुले जूगु अति कनं ।
 वच्चुसे च्वंक ला स्यंगु, ध्वगिगना वंगु काय नं ॥११५
 स्वया च्वच्वं देह-धर्म, विनाश व जुगु खना ।
 थःगु देह नापं योगि, अथे ज्वीगु खनी उथाय् ॥११६
 थुगु स्वभावं मुक्तगु, थ्व शरीरे छु नं मडु ।
 स्यना फुना, वनीगु थ्व, यथार्थ वं खना चवनी ॥११७
 'कायानु प्यस्सना' भावं, शरीर या दुने दुगु ।
 वर्थे काय पिने च्वंगु, भावनां सीकावं चवनी ॥११८
 शरीरया दुने पिने, उत्पत्ति जूगु धर्मया ।
 विनाश जूगु खंका व, भावितां भावना याइ ॥११९

- थुगु कथं हेतु-धर्म, विनाश परिवर्तन ।
 जुया च्वंगु फुक्क खंका, योगिं भाव याना च्वनी ॥१२०
 गुह्यसे कायानुस्मृति, अभ्यास व याना च्वनी ।
 उकियात्त बढे याना, योगिं ज्ञिता फल लाइ ॥१२१
 गुगु ज्ञिता फल व खः, सीके माल, थथे धका ।
 १) योगु व मयो धंगुलि, वयात्त त्याके फे मखु ॥१२२
 छुं जुया रति-अरति, व हे वोसां उथाय् उम्हं ।
 उत्पन्न जूगु उद्वेग, योगी बीरं त्याका च्वनी ॥१२३
 २) हानं योगीयात्त ज्वीगु, भय-भैरव विविध ।
 न्हागु हे भय वोसा नं, पराजित जुइ मखु ॥१२४
 भय-भैरव विधनादि, जुया वैगु अनेकथं ।
 फुक्क सीका विधन-वाधा, भययात्त त्याका च्वनी ॥१२५
 ३) चिकु ताःनो, पित्या प्येःचा, की, पतंगं न्याइगुनं ।
 पति, न्यभा, पसं आदिं, परी-कष्ट जुइगु नं ॥१२६
 असंहा वाक्यया वाणं, चित्ते ज्वीगु गुगु दुःख ।
 वथे दुःख, मेमेगु नं, तिब्र कट्टु प्रतिकुल ॥१२७
 अरुचिकर दुःखादि, प्राणहर, जीवे दुःख ।
 अनेक रोग-व्याधि नं, परि-कष्ट महा दुःख ॥१२८

- न्यागु हे जीवने जूसां, हेतु कर्मादिया दुःख ।
 फुक्क सीका प्रैर कया, माःगु चर्यायाना चवनी ॥१२६
- ४) सुख विहार यायत, माःगु ध्यान गुगु अन ।
 चेतसिक ध्यान प्यंगु, बिना कष्टं लाना चवनी ॥१३०
 ध्यान सुखं योगीवीर, उकिसं तुं चवना चवनी ।
 माःमाःगु ध्यान अङ्गादि, माकथं होश तं चवनी ॥१३१
- ५) ध्यान भावं अने कथं, ऋद्धि प्राप्त याना काइ ।
 माःगु आवश्यके छयला, साधकं ज्या कया चवनी ॥१३२
- ६) वं अमानुसिक शब्द, विशुद्ध दिव्य-श्रोत नं ।
 निगू प्रकार शब्द नं, ताःह्य योगी जुया चवनी ॥१३३
 दिव्य शब्द नं ताःह्य ज्वी, तथा मनुष्य शब्द नं ।
 तापागु, सत्तिगु शब्द, ताःह्य ज्वी व निगूलिनं ॥१३४
- ७) मेमेपि व्यक्तिपिगु नं, चित्तयागु स्वभाव खँ ।
 थःगु चित्तं सीका योगिं, भिकथं ज्या याना चवनी ॥१३५
- ८) अनेक पूर्वया जन्मे, छु छु जुया वयागु खः ।
 पाप-पुण्य कर्म हेतु, फलखंका बिचा याइ ॥१३६
 पापया फलं दुःख वं, सिया वोगु खना चवनी ।
 पुण्य यागु फलं सुख, सिया वंगु उह्यं खनी ॥१३७

- उथाय् योगिं पाप तोता, पुण्य बृद्धि याना वनी ।
 अनंत सुख, शान्तिया, दाता-पुण्य ह्यसीकि वं ॥१३८
- ६) अमानुसिक शुद्धगु, दिव्य चक्षुं फुक खनी ।
 सिनावंषि, जन्म जूषि, उत्पन्न जूगु फुकक नं ॥१३९
 कर्मा कर्म फल प्राप्त, भि जूगु वा मभिगु नं ।
 बाँलागु फल लाःगु वा, अथवा बाँमलागु नं ॥१४०
 सु-वर्ण, दु-वर्ण आदि, पुण्य-पापं जूगु अन ।
 सुगती, दुर्गती लाःगु, प्राणिषिगु गति खनी ॥१४१
 सत्त्रिषिगु कर्मानुसार, उत्पन्न जूगु सीकि वं ।
 सुख दुःख गत्या' गति, सीका पुण्य याना चवनी ॥१४२
- १०) आश्रव क्षय जूसेलि, आश्रव रहित जुगु ।
 चित्त विमुक्ति जूगु व, प्रज्ञा यागु विमुक्त नं ॥१४३
 थुंषि निगूं थ्वहे जन्मे, योगिं सीका व च्वंचवनी ।
 बाँलाक साक्षात् थाय् माःगु, प्राप्त याना चवनी फुकं ॥१४४
 भावनाया फल दैगु, क्षिगू अंग कना वया ।
 सीका थ्वीका योगिषिसं, भावना याय्गु स्व ह्लिथं ॥१४५
 स्मृत्ति सम्प्रजन्य योगिं, कायानु पस्सना याना ।
 उक्त गुणाङ्ग सम्पूर्ण, ज्वीगु सीका चवनी उह्य ॥१४६

भावनाया शुद्ध भावं, लाभ ज्वीगु गुण खना ।
 प्राप्त याना सुखानन्दं, विहार वं याना च्वनी ॥१४७
 थुलि 'कायानु पस्सना', भावनाया त्रम कना ।
 योगिविसं बिचाः याना, वृद्धि याना च्वने थमं ॥१४८

वेदनानु पस्सना

(वेदनानु पश्यना)

'वेदनानु पस्सना' या, विधिआः सीके माल थ्व ।
 सुख दुःख, असुखादि, जूगु सीका च्वनी अन ॥१
 सुख जूगु धका स्यूगु, सुख वेदना जूगुया ।
 अनुभव याना च्वच्चं, सीका च्वनी सुख धका ॥२
 सुख अनुभव जूगु, हेतु सीका व च्वं च्वनी ।
 सुख प्राप्त जूगु यात, योगिं खंका च्वनां च्वनी ॥३
 हानं दुःख वेदनाया, अनुभव गुगु जुइ ।
 दुःख जुल धका सीका, अनुभव याना च्वनी ॥४
 सुख दुःख मज्जीगु व, वेदना गुगु ज्वीगु खः ।
 अनुभव याना च्वनी, उपेक्षा वेदना यात ॥५

भोग-पदार्थ युक्तगु, सामिष सुख--वेदना ।
 जूगु यात सीका च्वनी, भोग युक्त सुख धका ॥६
 भोग-पदार्थ रहित, सुख--वेदना ज्वीगु नं ।
 वस्तु रहित सुखया, अनुभव याना च्वनी ॥७
 भोग पदार्थ युक्तगु, गुगु दुःख जुया च्वनी ।
 उगु दुःख भोग वस्तुं, प्राप्त जूगु खना च्वनी ॥८
 हानं वस्तु मद्गुलि, दुःख जुया वइ गुकि ।
 वस्तु रहितं दुःख व, जूगु सीका व च्वं च्वनी ॥९
 भोग पदार्थ संयुक्त, अ-दुःख अ-सुख जूगु ।
 वेदना यात सीकाव, अनुभव याना च्वनी ॥१०
 भोग पदार्थ रहित, सुख दुःख मचागु नं ।
 उपेक्षा वेदना यात, जूगु खंका व च्वं च्वनी ॥११
 गुगु कथं दुने थःके, वेदना जूगु खः अन ।
 वेदनानुपश्यी जुया, विहार वं याना च्वनी ॥१२
 पिनेया वेदना सीका, फुक्क जूगु यथा क्रमं ।
 दुने पिने जुया च्वंगु, जू कथं वं स्वया च्वनी ॥१३
 वेदनास दया वोगु, उत्पत्ति-धर्म यात नं ।
 तद्रूप वेदना याःगु, वय-धर्म खना च्वनी ॥१४

वेदनाय् दैगु पवीगुनं, स्वभाव-धर्मया गति ।
 खंका थ्वीका वेदनाया, भावना वं याना च्वनी ॥१५
 वेदना दु धका मात्र, योगीया स्मृति केवल ।
 ज्ञान व स्मृति देकेत, उपस्थित जुया च्वनी ॥१६
 योगी अना श्रित जुया, लोके च्वंगु छु वस्तु नं ।
 जि, जिगु धंगु भाव वं, कया च्वनी मखु अन ॥१७
 क्रमश थुगु हे युक्ति, वेदना ज्वीगु फुक्कया ।
 'वेदनाजुपश्यी' जुया, भावनाय् योगी च्वं च्वनी ॥१८

चित्तानु पस्सना

(चित्तानु पश्यना)

स्मृति साधनया अंगे, चित्तानु पस्सना थन ।
 बाँलाक बोध याय्गु थ्व, चित्त यागु स्वभावत ॥१
 भिक्षुं सीका च्वनी चित्त, स-राग चित्त जूगु नं ।
 रागचित्ते दया वोगु, स्मृति खंका व स्वै च्वनी ॥२
 राग-रहित चित्त नं, खंका राग मद्दु धका ।
 थुगु चित्ते मद्दु-राग, धका सीका व च्वं च्वनी ॥३

स-द्वेष चित्त यात नं, द्वेष दुगु स्वया खना ।
 द्वेष चित्त जुया च्वंगु, फुक सीका च्वना च्वनी ॥४
 हानं द्वेष रहितगु, चित्ते द्वेष मदुगु नं ।
 योगिं स्मृति स्वया खंका, द्वेषं मुक्त जुया च्वनी ॥५
 स-मोह-मूढता चित्त, मोह दुगु धका अन ।
 मोह चित्त जुया च्वंगु, खंका वं च्वनी भावनां ॥६
 मोह धैगु मदुगु व, चित्त निर्मल जूगु नं ।
 चित्ते मोह रहितगु, योगिं सीका व च्वं च्वनी ॥७
 स्थिर जूगु चित्त यात, स्थिर भाव खना च्वनी ।
 अस्थिर चंचल चित्त, जूगु सीका च्वनी अन ॥८
 तद्धंगु चित्तयात वं, भिगु चित्त खना च्वनी ।
 चिकिधंगु चित्तयात, वथे सीका च्वना च्वनी ॥९
 'महग्गत' चित्त यात, सीका च्वनी महानगु ।
 रूप, अरूप ध्यानया, चित्त भाव खना च्वनी ॥१०
 'अमहग्गत' चित्त व, गुगु चित्त 'स-उत्तर' ।
 कामावचर चित्त थ्व, निगू नं सीकि वं अन ॥११
 'अनुत्तर' — उत्तमगु, चित्त भाव स्वया खना ।
 'अनुत्तर'—थ्व चित्त खः, धका सीका व च्वं च्वनी ॥१२

'समाहित' चित्त भाव, एकाग्रता जूगु खना ।
 'अप्पना' वा 'उपचार', समाधि थ्यंगु सीकि वं ॥१३
 'असमाहित' चित्तया, अवस्था नं स्वया चवनी ।
 उक्त निगू समाधि नं, मजूगु वं खना चवनी ॥१४
 'विमुक्त चित्तया' वस्था, 'तदङ्ग व विक्खम्भन' ।
 विमुक्त चित्त यात नं, योगिं खंका व चवं चवनी ॥१५
 अविमुक्त चित्त भाव, क्लेशं मुक्त मजू उगु ।
 'समुच्छेद निस्सरण', भावना सिद्ध ज्वी मखु ।१६
 थुगु कथं दुने चित्ते, योगी चित्तानु पश्यी ज्वी ।
 हानं पिने चवंगु चित्ते, स्मृतिं खंका व चवंचवनी ॥१७
 दुने पिने चवंगु चित्ते, स-रागादि स्वया खना ।
 चित्तया स्वभाव धर्म, अनुबोध याना चवनी ॥१८
 चित्ते उत्पन्न-धर्मया, वथे विनाश जूगु नं ।
 दया वोगु फुना वंगु, चित्त-धर्म स्वया चवनी ॥१९
 चित्त दु धैगु योगी नं, केवल स्मृति ज्ञान या ।
 वृद्धि याय्त दया चवंगु, धका भाव याना चवनी ॥२०
 अनाश्रुत जुया योगिं, लोके चवंगु छु वस्तु नं ।
 जि, जिगु धैगु भाव वं, मदेका स्मृति तै चवनी ॥२१

योगि भिक्षु थुगु कथं, चित्ते चितानु पश्यीज्वी ।
चित्तया स्वभाव-धर्म, भावनां सीका वंचवनी ॥२२

धम्मानु पस्सना

(धर्मानु पश्यना)

'धम्मानु पस्सना' धँगु, बाँलाक भावना कथं ।
मनया विषय-धर्म, सीके माःगु यथा क्रमं ॥१
पंच नीवरण बाधा, वलेश बन्धन लोकया ।
धर्मानु पश्यी जुयाव, योगि भाव याय माल ॥२
१) कामच्छन्द विद्दमान, दया च्वंगु स्वया खना ।
चित्ते कामवया च्वंगु, मभि खंका वच्वं च्वनी ॥३
यदि काम मद्दसानं, चित्ते काम मद्द धका ।
मभि चित्त छुं मलूगु, भावनां वं स्वया च्वनी ॥४
काम उत्पन्न जूगु व, गथे जुया दया वल ।
कामच्छन्द दँगु हेतु, विषय-धर्म सीकि वं ॥५

- उत्पन्न जूगु कामया, विनाश ज्वी गथे थन ।
 नष्ट जूगु काम इच्छा, हानं दै मखुगु गथे ॥६
 इत्यादि काम विषय, उत्पन्न व विनाश नं ।
 इन्द्रिय व विषयया, संयोगं ज्वीगु सीकि वं ॥७
- २) आ हानं क्रोध-व्यापाद, दया च्वंगु स्वया खना ।
 क्रोध दु धंगु सीका वं, उकि हानि खना चवनी ॥८
 तं मदुगु बखते नं, क्रोध जिके मदु धका ।
 क्रोध रहित स्वभाव, स्मृति खंका व च्वं चवनी ॥९
 क्रोध धंगु गथे दैगु, दुगु क्रोध गथे फुइ ।
 नष्ट जूगु क्रोध हानं, गथे उत्पन्न ज्वी मखु ॥१०
 क्रोधयागु हेतु फुक्कं, सीका थवीका व योगी नं ।
 क्रोधं ज्वीगु विघ्न बाधा, मरेका व चवनां चवनी ॥११
- ३) हानं आः थन स्वंगुगु, आलस्य-स्त्यान, मृद्वया ।
 विहमान जुया च्वंगु, आलस्य वं खना चवनी ॥१२
 आलस्य-स्त्यान मृद्धादि, मरुबले मदु धका ।
 आलस्य उत्पत्ति ज्वीगु, हेतु धर्म स्वया चवनी ॥१३
 उत्पन्न जूगु आलस्य, गथे नाश जुया वनी ।
 नष्ट जूगु अत्यालस्य, हानं दै मखुगु गथे ? ॥१४

आलस्य ज्वीगु कारण,	स्वभाव धर्म सीका वं ।
स्त्यान-मृद्धादि फुक्क हे,	त्याका भाव याना च्वनी ॥१५
४) हानं थःके दुने क्लेश,	आौद्धत्य कौकृत्य निगू ।
दया च्वंगु चंचल व,	पश्चाताप खना च्वनी ॥१६
चंचल व पश्चाताप,	थःके चित्ते मरू बले ।
जिके थुपि क्लेश मदु,	धया सीका व च्वं च्वनी ॥१७
आौद्धत्य, कौकृत्य क्लेश,	थुपि गथे जुया दइ ।
उत्पन्न जूगु चंचल,	पश्चाताप गथे फुइ ॥१८
नष्ट जूगु चंचल व,	पछुताव गथे मदै ।
इत्यादि थुकिया हेतु,	सीका चीका व च्वं च्वनी ॥१९
५) न्यागूगु नीवरण या,	विषय खँ वइ थन ।
थःके चित्ते विचिकित्सा,	संशय दुगु सीकि वं ॥२०
हानं थःके दुने संखा,	मरुसानं मदु धका ।
सीका च्वनी स्मृति तथा,	योगिं भाव याना च्वनी ॥२१
संखा धैगु गथे दैगु,	दुगु संखा गथे फुइ ।
नष्ट जुया फुना वंगु,	संखा दै मखुगु गथे ॥२२
इत्यादि संखाया हेतु,	सीका थ्वीकाव भावनां ।
क्रमश थ्व क्लेश यात,	चीका योगिं फुका छोइ ॥२३

पञ्चस्कन्ध

(पञ्चस्कन्ध)

हानं मेगु योगी भिक्षुं, धर्मानु पश्यी भावनां ।
उपादान स्कन्ध न्यागु, दुगु हेतु स्वया चवनी ॥२४
विचार वं उकी याइ, थ्व रूप गथे दूगु खः ।
प्यंगु भूत समूदाये, दया च्वंगु स्वभावत ॥२५
थ्व रूप खः धका सीकि, रूपया हेतु धर्म नं ।
स्यना फुना वना च्वंगु, भावितां वं खना चवनी ॥२६
हानं थ्व वेदना धंगु, वेदनाया समुदय ।
वेदना सुख दुःखादि, अस्त जुया वना चवनी ॥२७
थ्व संज्ञा खः संज्ञा हेतु, गुगु थ्व संज्ञा धाःगु नं ।
मदया फुना वनिगु, स्वभाव धर्म खकि वं ॥२८
तथा संस्कार धाःगु नं, विज्ञान धाःगु नं फुकं ।
रूप थें तुं स्वता क्रमं, अस्त जुजुं फुना वनी ॥२९
पञ्चस्कन्ध तथार्थ थें, दुगु दैगु फुइगु नं ।
योगिं फुक्क स्वया सीका, खंका च्वं चवनी भावनां ॥३०

हानं धर्मानु पश्यी व, जुया भिक्षुं बिचा याइ ।
 इन्द्रिय विषय भाव, क्रमश वं थथे खनी ॥३१
 मिखाया स्वभाव-धर्म, रूप यागु यथा क्रमं ।
 तद्उभयं संयोजन, उत्पन्न जूगु सीकि वं ॥३२
 संयोजनया उत्पन्न, गथे जूया दइगु खः ।
 दुगु संयोजन याःगु, गथे नाश जुया वनी ॥३३
 नष्ट संयोजन हानं, उत्पन्न मज्जीगु गथे ।
 थुकिया हेतु फुक्क हे, स्मृति खंकाव च्वं च्वनी ॥३४
 तथा श्रोत, शब्द यागु, उकिं दैगु संयोजन ।
 संयोजन गथे दैगु, दुगु उगु गथे फुइ ॥३५
 नष्ट जूगु संयोजन, हानं दया मवै गथे ।
 थुकि यागु यथार्थ थें, योगिं सीका व स्वै च्वनी ॥३६
 बाकि दुगु इन्द्रिय व, विषयया तथा क्रम ।
 उक्तानु रूपं सीकेमाः, संयोजन दइ फुइ ॥३७
 मनव विषय धर्म, गुकि दैगु संयोजन ।
 उत्पन्न गथे ज्वीगु खः, उगु फुना वनी गथे ॥३८
 नष्ट जूगु संयोजन, हानं दया गथे मवै ।
 योगी भिक्षुं फुक्क सीका, हेतु-धर्म खना च्वनी ॥३९

सत्तबोज्ञज्ञ

(सप्तबोध्यज्ञ)

- हानं सप्त बोध्यज्ञया, धर्म यात यथार्थ थै ।
धर्मानु पश्यी जया व, भावना वं थथे याइ ॥४०
- १) स्मृति सम्बोध्यज्ञ वंगु, होस तं चवनी भिगुली ।
फुक्क चर्याप् होस त तं, भावनाय् वंगु स्वं चवनी ॥४१
पाप जवीगु चीका छोया, कुशल-पुण्य कै चवनी ।
भावनाया फुक्क अंगे, स्मृति बाँलाक तं चवनी ॥४२
- २) हानं मेगु बोधि अज्ञ, धर्म चिचय धाःगु नं ।
फुक्क धर्म सीका थवीका, धर्म दयका चवं चवनी ॥४३
बुद्ध, बोधि सत्त्वपिगु, कुशल-धर्म सिद्धगु ।
धर्म चर्या तया न्होने, भावना अन यान् चवनी ॥४४
- ३) वीर्य सम्बोध्यज्ञ धाःगु, उत्साह बल माःगु नं ।
माक्को धर्म बल देका, कुशल पुण्य या जुइ ॥४५
अल्सी भाव वां छोयाव, वीर्य पूर्वक धर्मया ।
कार्यसिद्ध याना व वं, सफल ताय् व क्रमं थ्यनी ॥४६

- ४) प्रीति सम्बोधि धर्माङ्गं, कुशल-धर्मं प्रीति ज्वी ।
चर्याय् प्रीति भाव खंका, अनुभवी जुया च्वनी ॥४७
- ५) प्रश्रब्धिया बोधि अङ्गं, भावनाय् अन शान्त ज्वी ।
जूगु शान्त भाव खंका, भावना उगु यान् च्वनी ॥४८
- ६) समाधि सम्बोध्यङ्गं हे, भावनाय् ज्वी एकाग्रता ।
भावनाय् चित्त संलग्न, जूगु सीका च्वनी उथाय् ॥४९
- ७) उपेक्षा सम्बोधि अङ्गं, सुख दुःख न्ह्यागु जुसां ।
मध्यस्थ व जुया च्वच्वं, अभ्यास वं याना च्वनी ॥५०
थुपिं फुक्क विद्यमान, दु बले अन दु धका ।
मदु बले, मदु धका, योगिं फुक्क व स्वै च्वनी ॥५१
थुपिं फुक्क बोधिअङ्ग, उत्पन्न ज्वी, गुगु कथं ।
दुगु बोधि अंग यागु, भावना गथे पूर्ण ज्वी ॥५२
व्याक्क फुक्कसीका थ्वीका, बोधि पाक्षिक धर्मया ।
भावनास माःगु सीका, योगिं माःमाःगु कै च्वनी ॥५३
हानं प्यंगु आर्य सत्य, धर्मया गुगु ज्ञान खः ।
धर्मानुपश्यी जुया व, माःगु खंका व च्वं च्वनी ॥५४
दुःख यात दुःख धका, बाँलाक सीकिवं थुगु ।
दुःख समुदय-सत्य, हेतु-कारण नं तथा ॥५५

दुःख निरोध ज्ञान नं, बोध याना सु-भावनां ।
 उगु दुःख निरोधया, मार्ग-सत्य यथा क्रमं ॥५६
 फुक सीका, श्वीका योगिं, अभ्यास वं याना चवनी ।
 मध्यम मार्गया-चर्यां, चित्त क्लेश फुका चवनी ॥५७
 थुगु कथं दुने च्वंगु, धर्म यात, स्वया खना ।
 धर्मानुपश्यी जुया व, सीका च्वं चवनी भावनां ॥५८
 पिने च्वंगु फुक धर्म, धर्मानु पश्यी ज्वी उह्य ।
 दुने पिने च्वंगु धर्म, बाँलाक स्मृति तै चवनी ॥५९
 विषय धर्म फुककेसं, धर्म उत्पन्न जूगु नं ।
 वथे धर्म वय-धर्म, फुना वंगु खना चवनी ॥६०
 धर्म हे समुदय व, वय-धर्म विनाशक ।
 दया वोगु फुना वंगु योगिं सीका व च्वं चवनी ॥६१
 धर्म दु धका थुकथं, केवल स्मृति तै चवनी ।
 ज्ञान व स्मृति देकेत, उपस्थित जुया चवनी ॥६२
 योगी उकी अनाश्रुत, जुया भावनाया क्रमं ।
 लोके च्वंगु छुं हे वस्तु, जि जिगु भाव तै मखु ॥६३
 भिक्षुपि ! गुह्य भिक्षु नं, स्मृति प्रस्थान प्यंगू या ।
 न्हेँद तक सु-भावना, यात धाःसा दइ फल ॥६४

निगू फल दुगु मध्ये, अवश्य दै छगू फल ।
 थुगु जन्मे अर्हत् पद, अथवा अनागामी नं ॥६५
 न्हेदँ धँगु तोता छोव, खुदँ न्यादँ प्यदँ जूसां ।
 स्वदँ निदँ दच्छि जूसां, अथवा लच्छि हे थजु ॥६६
 छ वा जक हे जूसा नं, भावना गुह्यसँ याइ ।
 निगू मध्ये छगू फल, अवश्यं वैत प्राप्त ज्वी ॥६७
 थुगु जन्मे अर्हत् पद, अथवा क्लेश दूगुलि ।
 उपादान बाकि दुगु, अनागामी फल दइ ॥६८
 इत्यादि थ्व स्मृति भाव, तथागतं सु-देशित ।
 प्यंगू स्मृति प्रस्थान या, भावना थ्व ह्लिथं याना ॥६९
 योगी वीरं फुकक सौका, क्लेश मार फुक त्याका ।
 भावना या स-आनन्द, नापं शान्ति कया च्वनी ॥७०
 क्रमश स्मृति प्रस्थान, अभिवृद्धि कुतः याना ।
 भावना याय्गु अभ्यास, सम्यक् स्मृति थ्वहे जुल ॥७१

सम्यक्-समाधि

आःथन सम्यक् समाधि, धाःगु गूलः सुभावना ।
 योगि सीका याना चवनी, चित्त एकाग्रता याना ॥१
 धुकियात हे धाःगु खः, चित्त रक्षा समाधि नं ।
 प्यंगु स्मृति उपस्थान, समाधिया निमित्त खः ॥२
 प्यंगु सम्यक् प्रयत्न व, समाधिया ज्याभः व खः ।
 थुपि च्यागु धर्म अंग, अभ्यास याय्गु वहानं ॥३
 भावना नं यथा त्रम, बढे याना चवने अन ।
 थुकिया नां समाधि खः, भावनाया ज्वलं फुकं ॥४
 भिक्षुं थुगु आर्य-भाव, सदाचार याना चवना ।
 आर्य-इन्द्रिय संयम, स्मृति ज्ञानं फुकं मुना ॥५
 एकान्त-स्थानया वास, अरण्य वा न्हाथाय् जूसां ।
 वज्रासन याना योगि, स्मृति न्होने तया चवनी ॥६
 संसारया लोभ यात, तोता लोभ रहित ज्वी ।
 अलोभ चित्तया भावं, विचार वं याना चवनी ॥७
 क्रोध धंगु मरेकाव, क्रोध रहित चित्त ज्वी ।
 फुकक प्राणी सम खना, दया तया जुइ उह्य ॥८

अनालस्य-भाव तोता व, अनालस्य जुया अन ।
 उत्साह अनालोक सञ्जी, स्मृति ज्ञान दुह्य जुइ ॥६
 चंचल व पश्चाताप, तोता दूर याना छोया ।
 शान्त चित्त जुया योगिं, भावना वं याना चवनी ॥१०
 संशय यात तोता व, संशय मदुह्य जुया ।
 भि भिगु कुशल धर्म, संदेह रहित जुइ ॥११
 चित्तं सन्देह चीका व, दूर याना फुका छोइ ।
 लोभादि संशय द्वारा, मुक्त जुया चवना चवनी ॥१२
 चित्तया उपवेशादिं, प्रज्ञा दुर्वल ज्वी गुकि ।
 न्यागू बन्धन तोताव, काम तर्क मदुह्य ज्वी ॥१३
 मभिगु विचार भावं, रहित व जुया चवना ।
 प्रथम-ध्यानया लाभ, याना चवं चवनी भावनां ॥१४
 गुकी वितर्क विचार, प्रीति सुख दुगु उगु ।
 एकान्ते भावनां लाभ, जूगु सीका व चवं चवनी ॥१५
 आःथन ध्यानया भावं, क्लेश फुना वनी गुगु ।
 उगु फुक्क कना ह्यगु, लुमंका तयगु योगी नं ॥१६
 १) प्रथम ध्यान धंगुली, न्यागू क्लेश दइ मखु ।
 प्रथम ध्यानया वस्थाय्, काम क्लेश विनष्ट ज्वी ॥१७

क्रोध आलस्य चंचल,	पश्चाताप फुना वनी ।
संशय धैगु क्लेश नं,	विनष्ट ज्वी यथा त्रमं ॥१८
प्रथम ध्यानया अंगं,	उक्त क्लेश फुका छोया ।
योगि अनुभव यायां,	भावना वं याना चवनी ॥१९
हानं ध्याने प्राप्त ज्वीगु,	न्यागू अङ्ग थुंयि खः व ।
वितर्क विचार प्रीति,	सुख एकाग्रता नायं ॥२०
युक्त जूगु श्व ध्यानाङ्ग,	प्रथम ध्यान ज्वी अन ।
योगि स्मृति तथा फुक्कं,	सीका चवनी थुगु कथं ॥२१
२) दुतिय ध्यानया' वस्था,	वैगु लक्षण खं कने ।
वितर्क विचार धैगु,	निगू ध्याने दइ मखु ॥२२
केवल थुकी दै सीकि,	प्रीति सुख एकाग्रता ।
दुतिय ध्यानया अंगे,	थुलिजक दइ जुल ॥२३
३) तृतीय ध्यान धैगुया,	लक्षण श्व कने थन ।
वितर्क विचार प्रीति,	दै मखुगु जुल उकी ॥२४
प्रीति वैराग्य जूयाव,	उपेक्षित जुया चवनी ।
स्मृतिवान् ज्ञानवान् युक्त,	सुख अनुभवी जुइ ॥२५
तृतीय ध्यानया' वस्थाय्,	केवल दै निगू जक ।
सुख एकाग्रता प्राप्त,	अनुभव याना चवनी ॥२६

४) हानं योगिं सुख दुःख, भावयात फुका छोया ।
 सौमनस्य दौर्मन या, अस्त जूगु खना उथाय् ॥२७
 चतुर्थं ध्यानया लाभि, सुख दुःख निगुं फुका ।
 सुख दुःख मजूगु थाय्, योगी थ्यंका स्वया च्वनी ॥२८
 केवल चतुर्थं ध्याने, थुपिं निगू जक दइ ।
 उपेक्षा स्मृति शुद्धगु, शान्ति भाव कया च्वनी ॥२९
 प्रथम दुनिय ध्यान, तृतिय चतुर्थं नापं ।
 ध्यान प्राप्त याना योगी, भिक्षुं ध्यान याना च्वनी ॥३०
 रूप वेदना संज्ञा व, संस्कार व विज्ञान नं ।
 फुकक-धर्म अनित्य ख, दुःख रोग विविध नं ॥३१
 घाःपो समं थुपिं भापा, तद्रूप वाण कं समं ।
 पापर्थे तुं धका सीका, पीडा कष्ट खना च्वनी ॥३२
 मेपिं भापा स्कंध फुक, नष्ट ज्वीगु बुझे जुया ।
 शून्य अनात्मा सीकाव, योगिं भाव याना च्वनी ॥३३
 वं थःगु मन यात नं, उजागु विषय पाखें ।
 माःगु कथंरोके याना, अमृत तत्व स्वः वनी ॥३४
 गुगु शान्त श्रेष्ठगु ख, फुक संस्कार शान्त ज्वी ।
 फुक चित्त-मल चीका, तृष्णा नाश याय फइ ॥३५

विराग-स्वरूप भावं, निरोध-स्वरूप जुगु ।
 निर्वाण-शान्तिया लक्षे, थ्यंका शान्त जुया च्वनी ॥३६
 योगीया आश्रव क्षय, फुक नष्ट जुया वनी ।
 समाधि भावनां पूर्ण, जूह्य वैत धाइ अन ॥३७
 यदिव आश्रव क्षय, नाश याय मफु सानं ।
 उगु हे धर्मया प्रेमं-, प्रतापं ज्वी वया थथे ॥३८
 न्हापां याःगु न्यागू बन्धन्, नाश याना वनी अन ।
 अयोनिज-देव योनी, उत्पन्न जू वनी उह्य ॥३९
 अन थ्यंका नं निर्वाण, साधन वं याना च्वनी ।
 प्राप्त याना शान्ति पद, हानं लोके मवैह्य ज्वी ॥४०
 वथे भिक्षुं छगू दिशा, निगू स्वंगू प्यंगू दिशा ।
 च्वे ववे फुकक दिशा थ्यंकं, सर्वत्र प्राणित नं ॥४१
 निर्वैर क्रोध रहित, मैत्री-चित्त दुह्य जुया ।
 करुणा पूर्ण चित्त ज्वी, मुदिता भावना तथा ॥४२
 उपेक्षा चित्त या भावं, विहार वं याना च्वनी ।
 रूप-संज्ञा पुला वना, प्रतिघ-संज्ञा फूह्य ज्वी ॥४३
 नाना त्व-संज्ञा यातनं, मनं पित छोया अन ।
 ५) आकाश अनंत धैगु, योगिं सीकायथा क्रमं ॥४४

- ‘आकाशानन्त्या यतन’, समाधि धाःगुली थ्यना ।
 उकियात बोध याना, स्मृति भाव तथा चवनी ॥४५
 आकाशानन्त्या यतन, पार जुया वनी अनं ।
 ६) ‘विज्ञानानन्त्या यतन,’ सीका ध्यान याना चवनी ॥४६
 क्रमश विज्ञान पुला, छुं मडु धैगुली थ्यना ।
 ७) ‘आकिञ्चन्या यतन’या, प्राप्त याना चवनी अन ॥४७
 गुगु खः वेदना संज्ञा, संस्कारादि विज्ञान नं ।
 योगिं फुकक उगु धर्म, अनित्य खंका वं चवनी ॥४८
 दुःख रोग पोः समा नं, वाण पाप पीडा खना ।
 मेयि भाषा फुकक सीका, नष्ट-धर्म स्वया चवनी ॥४९
 शून्य भाव अनात्मा व, योगिं खंका सु-भावनां ।
 इत्यादि विविधा’ कारं, स्कंध-धर्म बुझे याना ॥५०
 भावना क्रमश यायां, फुक सीका स्वभावत ।
 उगु धर्म मन चीका, रोके याना चवनी अन ॥५१
 शान्तिया लक्ष काकावं, निरोधया अनुभवं ।
 अमृत-तत्व पाखे हे, शान्त व श्रेष्ठ नं तथा ॥५२
 फुकक संस्कार समनं, चित्तमल मडु खना ।
 तुष्णाया क्षय ज्वीगु नं, विराग व निरोध नं ॥५३

शान्त स्वभाव निर्वाण, साक्षात् याय्गु खना उम्हं ।
 अन श्वने वं आश्रव, फुक नष्ट जुया वनी ॥५४
 यदि आश्रव छुं जुया, मफूसा नं उथाय् अन ।
 उगु धर्म-प्रीति भावं, भावना वं याना च्व च्वं ॥५५
 अयोनिज देवयोनी, उत्पन्न ज्वी उह्य अन ।
 निर्वाण साधना यायां, जन्म मरण पुला वनी ॥५६
 थ्गु लोके याय माःगु, बाकि मन्त वया छुनं ।
 निर्वाण-शान्ति लानाव, भवं मुक्त जुया वनी ॥५७
 ८) 'आकिञ्चन्या यतन' नं, पुला ववं थ्यनी अन ।
 'नैव संज्ञा-नासंज्ञा'या, समाधिस श्वना उह्य ॥५८
 उकिं नं पार जूया व, संज्ञा यागु अनुभूति ।
 फुकक हे निरोध याना, विहार वं याना च्वनी ॥५९
 गुथाय् योगी त्यागी भिक्षुं, भव विभवया निंति ।
 न प्रयत्न याना वं ज्वी, इच्छा हे नं मयाह्य ज्वी ॥६०
 वं लोके जि जिगु धैगु, भाव छुं हे ज्वनी मखु ।
 गुथाय् छुं हे मज्जह्य ज्वी, वयात ताय दै मखु ॥६१
 परिताय फुकक पवी वं, थः थह्यं प्राप्त वं याइ ।
 शान्तगु परि निर्वाण, साक्षात् याह्य उह्य जुइ ॥६२

वया जन्म मरणादि, दूर जुया फुना वनी ।
 ब्रह्मचरिय वासया, कार्य पूर्ण जुल वया ॥६३
 याय् मावको याय् धुंकल वं, आः थन शेष छुं मडु ।
 आवश्यक सु-भावनां, दिन चर्या हना चवनी ॥६४
 वं सुख वेदना यात, अनुभव याना चवनी ।
 तद्रूप दुःख वेदना, सुख दुःख मज्जू नं ॥६५
 त्रिवेदना अनुभव, योगि याना व च्वं चवनी ।
 तथापि उगु वेदना, अनित्य खंका वं चवनी ॥६६
 अनाशक्त-आशां मुक्त, जुया ग्रहण याजुइ ।
 उकिया अभि नन्दन, योगि याना जुइ मखु ॥६७
 वं उगु लाभ वस्तुया, अनुभव याइ थथे ।
 लाभे लुब्ध मज्जू भावं, अलग व जुया चवनी ॥६८
 योगि सीका चवनी थथे, शरीर त्याग याय्व नं ।
 सिना वने धुंकाली नं, जीवनया उखे छुं नं ॥६९
 मरेका आशा छुं छुं हे, अनाशक्त जुया उह्यं ।
 अनुभव याना च्वंगु, वेदना थन शान्त ज्वी ॥७०
 भिक्षु ! गथे चिकं दुथे, मते इता दुगुलि नं ।
 प्रदीप च्याना च्वंगु खः, चिकं इता निगूलिनं ॥७१

हानं वहे चिकं इता, नितां पवीव मत सिइ ।
 मेगु नं साया मव्यूसा, मत सिना वनी जुल ॥७२
 थुगु हे कथं भिक्षुपिं, शरीर तोता वनेवं ।
 सिना वने धुने वं हे, जीवनया उखे फुकं ॥७३
 अनाशक्त भावनां हे, थन अनुभव जूगु ।
 वेदना फुकक थनसं, शान्त जुया फुना वनी ॥७४
 निक्षुपिं ! थव हे श्रेष्ठगु, आर्य-प्रज्ञा महानगु ।
 थव खः दुःख फुकेगु जाँ, सीके माःगु सु-ज्ञान नं ॥७५
 थव या लक्ष विमुक्ति खः, सत्ये हे थव प्रतिस्थित ।
 अचल, दोष रहित, शुद्ध भाव सु-निर्मल ॥७६
 थव हे परम् आर्य-सत्य, थव खः अक्षय निर्वाण ।
 थव हे आर्य-त्याग खः न्हां, उपाधि फुक त्यागगु ॥७७
 थव हे परम् आर्य भाव, उपशमन ज्वीगु नं ।
 राग, द्वेष मोह फुकक, उपशान्त जुइ जुल ॥७८
 अनेक धारणा ज्वीगु, मनूतय् या थथे धका ।
 'जिदु'-धैंगु छगू भाव, जि थव हे खः धका निगू ॥७९
 जि दैतिनी धका आशा, जि दैंगु मखुत धका ।
 जि रूप ब्रह्म ज्वी धैंगु, अथवा अरूप जुल ॥८०

जि संज्ञी, अ-संज्ञी ज्वीगु, धका थःगु मनं खना ।
 जि न संज्ञी-नासंज्ञीनं, ज्वी धैगु भावकं च्वनी ॥८१
 अनेक विविधा कारं, उक्त भाव छगू, छगू ।
 माने याना सत्व धार्पि, हिला ज्वीगु थ्व लोकसं ॥८२
 भिक्षुपि ! थुजागु फुकक, धारणा यायगु दुःख खः ।
 थुकियात मुनिपिसं, भापा च्वनी थथे धका ॥८३
 थ्व हे खः लोकया रोग, घाःपो, वाण सम खना ।
 फुकक मान्यता धैगुया, उप शमन या जुइ ॥८४
 सम दम उपशान्त, मुनिवरं याना च्व च्वं ।
 उपक्लेश मरेका व, मुनिशान्त जुया च्वनी ॥८५
 गुह्य शान्त मुनिजुल, न वया जन्म ज्वी तिनी ।
 न जीवन न मरण, इच्छा चंचल फूह्य ज्वी ॥८६
 छायाःसा भिक्षुपि न्योखं, वया हेतु उगु फुत ।
 जन्म ज्वीगु हेतु मन्त, पुन जन्म फुका छीत ॥८७
 गन जन्म ज्वी मखुत, म्वाना च्वनी गथे ? अन ।
 जीवित हे मजूसैली, चंचल ज्वीगु छु दइ ॥८८
 गन चंचल हे मन्त, इच्छा हानं गथे जुइ ।
 हेतु-धर्म अञ्ज मञ्जं, स्वभावत फुना वनी ॥८९

भिक्षुपिं! श्व नर जन्म, श्रेष्ठ जीवनया गुगु ।
 उद्देश्य नतु लाभ खः, न सत्कार दयकेत ॥६०
 न प्रशंसा माला ज्वीगु, न सदा चारया जक ।
 नियम पालन याय्वं, मात्र गाःगु जुइ ? थन ॥६१
 न समाधि मात्र लाभ, प्राप्त याय्वं ज्युगु खःव ? ।
 न ज्ञानी मात्र धाय्केगु, थुगु कथं मज्यूनी स्व ॥६२
 भिक्षुपिं! गुगु चित्तया, अचल विमुक्ति जुइ ।
 उगु तत्व लाभ प्राप्ति, श्व श्रेष्ठ जीवन ज्या खः ॥६३
 स्मृतवान् योगीजुं व हे, चित्त विमुक्तिया पद ।
 सु-भावनां प्राप्त याय्त, अभ्यास वं याना च्वनी ॥६४
 भिगु शुद्धगु उद्देश्य, श्व हे सार धका धाइ ।
 थुकी थ्यंका कार्य-पूर्ण, चर्या सिद्ध वया जुल ॥६५
 भिक्षुपिं! न्हापा जू पिंनं, अरहत् सम्यक् सम्बुद्धपिं ।
 वस्योलपिसं ओवाद, भिक्षुपित थुगु कथं ॥६६
 संघया पुचले भिगु, आदर्शया शुभ पथे ।
 वनेगुली कुतः याना, छोगु खः न्हं, मध्य पथं ॥६७
 उक्रियात् हे धाःगु खः, मध्यम-मार्गया लँपु ।
 जिनं आः थुगु बखते, गुखे पाखे छोया च्वना ॥६८

संघपित श्व हे मार्गे, वनेगु जि बचं बिया ।
 बाँलाक हे तिवो ब्युब्युं, शान्ति जाभ पाखे छोया ॥६६
 भिक्षुपि ! न्यो लिवा ज्वीपि, अर्हत् सम्बुद्ध ज्वी पिसं ।
 अमिसनं भिक्षु पित, श्व हे आदर्श बी जुल ॥१००
 मध्यम-मार्गया ज्या खँय्, संघपित लगे याना ।
 परम शान्तिया-लक्षे, केना बोध याना चवनी ॥१०१
 गुगु जि आः केना चवना, गुखे पाखे छोया चवना ।
 भित्तुना मध्यम-मार्ग, संघपित यना चवना ॥१०२
 श्व जि बाँलाक सीकाहे, संघ बिचे कना केना ।
 दुःखं मुक्त पारगामी, लँपु श्व खः मध्यमया ॥१०३
 थुकिं लाय् फु शान्त पद, निर्वाण प्राप्त ज्वीगु खः ।
 बुद्धपिसं बीगु शिक्षा, संघपित बिया चवना ॥१०४

+

+

+

शिष्यपिनि हितैपी व, शास्ता बुद्धं थथे धका ।
 संघपित दया तथा, फुक्क ज्ञान कना बिल ॥१०५
 भिक्षुपि ! श्व न्ह्योने संतुं, सिमा किचः दु व गुगु ।
 श्व खः एकान्त वास या, ध्यान याना चवने स्व व ॥१०६

प्रमाद ज्वी मते न्हँ स्व, भुले जुया चवने मते ।
 होस तँ चवँ भावनासं, पश्चाताप मज्वी कथं ॥१०७
 थ्व हे जिगु उपदेश, संघपिसं स्वया खना ।
 चर्या याना अबोध, याना काय्गु सकसिनं ॥१०८

+

+

+

थथे शास्ता मुनि बुद्धं, उजं देका बिज्यागु खः ।
 सीका थ्वीका ज्ञानी जनं, वने माःगु थ्व हे लँयुं ॥१०९
 थुलि थ्व बुद्ध-गुरुया, ओवाद मध्यम-पथ ।
 आज्ञा जूगु थमं स्यूथें, अर्थ बोध बिया जिनं ॥११०
 च्वया नेपाल भाषां थ्व, मातृ भाषा जिगु थ्व खः ।
 कविता रूपे संक्षिप्त, सुबोधानन्द भिक्षुनं ॥१११
 थुगु पुण्यं थ्व लोकसंः, धर्म बृद्धि जुया थन ।
 शुभ मङ्गल् न्यने देमा, बुद्ध-धर्म ज्ञःज्ञः धाया ॥११२
 बुद्ध सम्बत् नीन्यास दे, क्यंगु लक्ष मतीतया ।
 प्रचारार्थं च्वयागु खः, सिद्ध जुल सु-भावना ॥११६

कायानुपस्सना देशना

उपदेशकः- ऊ आसभाचार

थायः- मणिमण्डप विहार

कायानुपस्सना धँगु, निगू शब्दं बने जुल ।
 काय शब्द छगू जुल, अनुपस्सना खः निगू ॥
 काय धँगु छ्यने च्वंगु, संया च्वकां नसँकया ।
 तुतियागु म्हालापति, च्वका तक्क जुया च्वन ॥
 उकी ल्यूल्यू वना स्वेगू, अनुपस्सना धागु खः ।
 उकिं काये बिचाःयायेगु, कायानुपस्सना जुल ॥

मेकथं काय धैतःगु, केशादि स्वीनिगू दनि ।
 थ्वहे स्वीनिगु कोठ्ठास, वस्तु समूह काय खः ॥
 उपिं कोठ्ठास स्वीनिगू, झीके हे दुने दै च्वन ।
 छुछु धासा कनाहय् जि, उपिं कोठ्ठास झोलाकं ॥
 सँ चिमिसँ लुसि वा छ्यंगु, ला सय् प्वायँ क्वे व स्यो अले
 जंलास्येँ स्येँ नुगःचु व, अःपि पिलि स्वँपाय् हानं ॥
 आतापति तःपुगु व, चीपुगु प्वा अले मल ।
 छ्यंने च्वंगु न्हयपु नापं, नीता कोठ्ठास थ्व जुल ॥

पित्त खै व घाले वैगु, ह्लि हि चःति चिल्लो व ।
 खबि दाः ई ह्लासं वैगु, ह्लि अले लाःव मुत्र नं ॥
 श्वहे वस्तुत स्वीनिता, शरीरे दुने दै च्वन ।
 थुपि फुक्कं पुचःमुना, श्व शरीरे दयाच्च्वन ॥
 श्वहे स्वीनिगू कोठास, छगू छगू छुटे याना ।
 न्ह्योने तःसा यैपु धैगु, छुं छगू ल्वीके फंमखु ॥
 थुपि स्वीनिगू कोठास, यैपुगु मदुसां तपि ।
 मस्यूगुलि श्वहे पुचः, यैपुथे ताय्का च्वन ॥
 श्वहे स्वीनिता वस्तुत, छपुचः जूगुलि याना ।
 झीगु शरीर धागु नं, दैच्च्वंगु मखुला थन ?
 चूयात तय् बले मुक्क, फसं प्वीकी उखे थुखे ।
 वहे चू लःतया न्ह्याय्वं, छयाय् चिना मुना च्वनी ॥
 वथे स्वीनिगू वस्तु नं, छधी छपाय् जुया तिनि ।
 झीगु शरीर दै च्वंगु, मखुसा चू दना वनी ॥

थुपि मध्ये केश नसें, न्ह्यपु तक्कया न्योता हे ।
 पृथ्वी धातु धका सीकी, स्वीनिता दुगु वस्तुके ॥
 पित्त निसे मुत्र तक, झिनिता दुगु वस्तु हे ।
 आपो धातु धका सीकी, स्वीनिता दुगु वस्तुके ॥
 श्वहे पृथ्वी आप निता, दुगुलि वायु धातु व ।
 तेजो धातु नापं दया, झीगु शरीर दैच्च्वन ॥

उगु वायो धातु धंगु, खुगु दु छु छु धाःसा व ।
 च्वं थां वंगु क्वं वैगु, अङ्गं चाचा हिलीगु व ॥
 प्वाथे च्वनीगु थाय् थासेव, सासः ल्हाय्गु नापं खुता ।
 वायो धातु धया तःगु, झीगु म्हे हे दया च्वन ॥

वथें तेजो धातु धका, प्यथीनं छु छु धासा व ।
 थ्व शरीर क्वाना च्वंगु, जीर्णं जुजुं वनीगु व ॥
 पचे ज्वीगु अग्नि हानं, च्वीं च्वीं प्वीगु नापं थुपि ।
 प्यता अग्नि झीगु काये, दया च्वनीगु म्वात्तले ॥
 थ्वहे पृथ्वी धातु अले, वायो धातु वथें हानं ।
 वायो धातु तेज धातु, मुना थ्व काय जूगु खः ॥
 थुपि प्यंगु धातु मुना, दुगु शरीर हे लिपा ।
 मिसाः मिजं छुटे जूगु, धका नं सीके मागु दु ॥
 थ्वहे स्वीनिगु कोठ्ठास, मुना च्वंगु शरीर स ।
 भिन्न भिन्न याना स्वेगु, कोठ्ठास भावना जुल ॥
 थ्वहे कोठ्ठासया पुचः, यात स्वेगु विधि यात ।
 कायानुपस्सना धागु, थ्व खँ नं सीके मागु दु ॥

थथे पुचः पुचः याना, सोसा छथों नं छगू पुचः ।
 ह्य यागु अङ्गं प्रत्यङ्गं, फुकंहे काय धाय् जिल ॥
 उकिं महासी समादो नं, प्वा यात स्वेगु धागु नं ।
 कायानुपस्सना धका, झीसं थ्व सीके मागु दु ॥

वथे चंक्रमणे शीगु, तुतीया गति व हानं ।
 उगु अंगे ध्यान तय्गु, कायानुपस्सना जुल ॥
 वथे इर्यापथ हानं, सम्प्रजन्य धका दनि ।
 सिवथिक धका दनि, कायानुपस्सना थुपि ॥
 थुपि मध्ये प्वाथे स्वस्वं, फुले जूगु वथे हानं ।
 सुके जूगु स्वया च्वं च्वं, बांलाक हे चाया वई ॥
 अथे फुले सुके जूगु, छु जुया जूगु थं धका ।
 मनं बिचा याना सोसा, थ्व खँ शीसं चाया वई ॥
 सास शीसं दुकाय् बले, शीगु प्वा नं फुले जुई ।
 वहे सासः पिकाय् बले, शीगु प्वा नं सुके जुई ॥
 थथे फुले सुके जूगु, सासः ह्लाय्गु त्रमं जुल ।
 सासः धंगु छु धासां व, वायो धातु जुया च्वन ॥
 वायो धातु धका धंगु, रूप धातु जुया च्वन ।
 वायो धातु रूप जुया, भावना योग्य जूवन ॥
 फुले जूगु सुके जूगु, व नं खः रूप धातु हे ।
 उकिं थुगु रूप धातु, भावना याय् योग्य खः ॥
 वायु नं खः रूप धातु, प्वा नं खः रूप धातु हे ।
 फुले जूगु सुके जूगु, निता नं रूप धातु हे ॥
 थुकी ल्यू ल्यू वना स्वेगु, फुकं कायानुपस्सना ।
 थ्वैत खंका च्वनेगुहे, धात्थे कायानुपस्सना ॥

आनापाना सति धैगु, सासले ध्यान तय्गु खः ।
 प्वा फुलेज्वी सुकेज्वीगु, धैगु नं खः वहे नतुं ॥
 थुपि नितां विधि यात, कायानुपस्सना धका ।
 कना तःगु दु झीसं थ्व, बांलाक थ्वीके नं माल ॥
 सासः दुहां पिहां वोगु, धैगु नं वायु धातु हे ।
 थुकी होस तथा स्वेगु, भावना याय्गु धागु खः ॥
 दुहां वेवं ख्वाउँक थ्यगु, क्वाइगु प्याहां वैबले ।
 चाय्का सीका च्वनेगु थ्व, भावना याय्गु हे जुल ॥
 उकिं थ्व आनापाना नं, कायानुपस्सना जुल ।
 फुले ज्वीगु सुके ज्वीगु, स्वेगु नं अथे हे जुल ॥
 सासः ह्लासं दुहां वेतः, आरम्भ थन हे जुल ।
 दुहां वंगु प्याहां वेतः, आरम्भ ला प्वाथे जुल ॥
 ह्लासं सुरु प्वाथे अन्त, दुहां वेतः जुल वथे ।
 प्वाथं सुरु ह्लासे अन्त, प्याहां वेतः जुहे जुल ॥
 उकिं आनापाना विधि, प्रारम्भे जूगुसां निथी ।
 वास्तवे व निथी नं हे, कायानुपस्सना जुल ॥
 थुपि निथी विधि मध्ये, महासी समादो गुरुं ।
 प्वाथे ध्यान तय्गु यात, जोर व्यूगुया कारण ॥
 ह्लासे स्वेगु शुक्ष्म जुल, प्वाथे बांलाक चाय्के फु ।
 उकिं प्वाथे स्वेबले हे, झोःलं ज्ञानया वृद्धि जू ॥

स्थूल रूपे चाय्कुं चाय्कुं, स्वेबले श्वीके अपु जू ।
 उकि थुगु क्रमयात, मेमे थाय् नं चले जुल ॥
 थथे चाय्का स्वयायंका, ज्ञानया वृद्धि याय् बले ।
 आर्यं मार्गं थयंके फया, फल नं लाभ ज्वी जुल ॥
 ह्हासे ध्यान तया सोसां, प्वाथे सोसां वहे नतुं ।
 कायानुपस्सना ध्याने, आनापाना जुया चवन ॥
 थुगु खः व मखु धंगु, भेद याय् मागु हे मडु ।
 नितां हे भावना याय्त्, लोगु स्थान जुया चवन ॥
 बुद्धं देशना याःगु ला, स्वंगु पिटक ब्याप्त जू ।
 थथे ब्यापक् जूगु धर्म, शंका याय् योग्य नं मजू ॥
 उयिं फुकक ब्यक्ति स्वया, माःमाथाय् ल्वेक याःगु खः ।
 गृह्यसित गुगु माल, उगु हे मार्गं क्यंगु खः ॥
 उकिं गुम्हेसित गुगु लो, उगु हे छ्यले मागु दु ।
 थथे ब्यापक जूगु धर्म, खण्डनयाय् योग्य नं मजू ॥
 बुद्धं ला सकसिगु चित्ते, छु दु धंगु सिया चवनी ।
 उकिं इमित ल्वेक ल्वेक, कर्म स्थान बिया चवनी ॥
 झीसं इयिं फुकक सित, ल्वेक ध्यान् बीमफु हानं ।
 ब्यक्ति ब्यक्ति बिचायासां, बिचा उत्थे सुयां मजू ॥

कायानुपस्सना द्वारा, गुलिस्यां ध्यान वृद्धि ज्वी ।
गुलिस्यां वेदना जूसा, गुलिस्यां चित्त हे ज्वनी ॥

धम्मानु पस्सना द्वारा, गुलिस्यां वृद्धि ज्वीगुसा ।
गुलिस्यां प्यंगुलि मुंका, जक ध्यान ज्वना च्वनी ॥

कायानुपस्सना मध्ये, इर्यापथ छगू ज्वना ।
विपस्सना लाभ जूगु, उदाहरण छगू कने ॥

सुजाता पुत्र यशं नं, रूपे घृणा जुया वया ।
प्याहां वनां बुद्धयागु, समिपे थ्यंबले अन ॥

बुद्धं वैत योग्य रूपं, शान्ति ज्वीगु लंपु कना ।
पासापि सहितं वैत, श्रोतापन्न याना बिल ॥

पूर्णशान्ति प्राप्त याय्त, इमिसं ध्यान फोंबले ।
इर्यापथ ध्यान बिल, इमिगु बासना स्वया ॥

प्यंगु इर्यापथ मध्ये, च्चनेगु दनेगु निता ।
तोता कुत यानां यायां, वीर्य अपो याना हल ॥

वीर्य अपो जूगु हेतुं, मार्ग ज्ञान मलूबले ॥

बुद्धं हानं तिव बिल, प्यंगुलि इरिया पथे ।
पूर्वं संस्कार चुलाय्वं, प्रज्ञावृद्धि जुया बल ॥

उकी ध्यान वृद्धि जूजुं, विषयना जाया वल ।
 वृद्धि जूगु विषयनां, मार्गज्ञान चाला वल ॥
 वहे मार्ग फले थ्यना, अर्हत्व लाभ नं जुल ।
 इपि जीवन मुक्त जुया, जीवन सार्थक याना काल ॥
 उकिं ज्ञीसं विधि यात, थ्व मज्यू धाय्गु याय् मज्यू ।
 गुगु विधि एकाग्र ज्वी, उकिं हे लाभ काय् माल ॥
 न्ह्याकथं नं थ्व शरीरे, नामरूपे बिचाः याना ।
 उदय ब्वय नं खंका, त्रिलक्षण बोध ज्वीमाल ॥

पद्यकर्ता:- धर्मरत्न शाक्य "त्रिशुली"

वेदनानुपस्सना देशना

उपदेशक:- ऊ आसभाचार धाय्:- मणिमण्डप विहार
 वेदनानुपस्सनाया देशना, याय् त्यना थन ।
 न्यना लुमंका वेदनाय्, याय्माल अनुपस्सना ॥
 वेदना धैगु स्वंगू दु, छु छु धासा छसिकथं ।
 ह्लापां स्वथी याना स्वेगु, सुख, दुःख, उपेक्षा खः ॥
 विस्तारं स्वैबले उकी, गुंगू दु स्वंगूया स्वथी ।
 सामिस व निरामिस, उपेक्षा ल्यायाना थन ॥

वेदना धाय् मात्रं हे, फुवकं दुःख मखु थन ।
सुख नं खः वेदना हे, उपेक्षा ज्वीगु नं वहे ॥

बांलाः ताःगु वेदना हे, जूगु खः सुख वेदना ।
मनं सुख ताःगु यात, धाःगु खः सुख वेदना ॥
शरीरे व मने ज्वीगु, दुःख हे दुःख वेदना ।
कष्ट ज्वीगु शरीरया, चिन्ता ज्वीगु मने दुने ॥
थः थःगु आयुया भित्रे, गुलि दुःख सुखादिया ।
अनुभव जुल धका, सोसा आपा दु दुःख हे ॥
सुख नं मखु व हाकनं, दुःख नं मखुगु उगु ।
वेदना हे उपेक्षा खः, थ्व खँ धाय् जक अःपुजू ॥
परन्तु थ्व वेदनाया, लिसः बी तस्सतं थाकु ।
तस्सतं शूक्ष्म जू हाकनं, कनेत तस्सतं थाकु ॥
उकि यात थ्वीके यात, उपमा छगू दु थन ।
मिग पद वलञ्चना, नय सीकी बिचाः याना ॥

गथे मृग मालीम्हसें, पालिख्वायँ स्वैगु झोलाक ।
लोहँतय् पालिख्वायँ मदुसा, न्ह्योने जःखः स्वया वनी ॥
वर्थे हे सुख नं मखुसा, दुःख नं मखुगु यात ।
तथागतं थुकीयात, उपेक्षा वेदना धाल ॥

साधारण सीकेगुसा, श्वहे उपमा थिक्कजू ।
 बाँलाक श्वीकेगु जूसा, भाविता याय् नं माल ॥
 उपेक्षा वेदना यात, बाँलाक श्वीके योगुसा ।
 भाविता हे याना सोसा, यथार्थ श्वीके फँ थन ॥

माँ बौपिनि काय् व म्ह्याय्पि, थःमं अथे मदबले ।
 इमित वास्ता मदंगु नं, उपेक्षा ज्वीगु धागु खः ॥
 न्ह्याको भिके धका सोसां, धंगु खँ मन्यनी बले ।
 वंगु कर्म यत्थे थजु, धाङ्गु हे खः उपेक्षा श्व ॥
 काय् म्ह्याय् पित्त थुगु रूपं, उपेक्षा याय् मफँ बले ।
 थःत झं झं अपो दुःख, जुया वँ श्व खँ निश्चय ॥
 उकिं वैतः थः पुतासां, ततस्थे चवनेगु यात ।
 उपेक्षा वेदना धाःगु, धंगु सीकेगु बाँलाक ॥

परिवार फुकं तोता, ध्यान केन्द्रे हित्थं वना ।
 सुख दुःख उपेक्षाया, वेदना स्वंगुलीसनं ॥
 याय् बले अनुभव झीसं, दुःखनि अनुभव याई ।
 थःत यत्थे मदँ बले, ह्यापां ला दुःख हे जुई ॥
 छथासं चवनेवं झीत, यत्थे सने मदँ बले ।
 दुःख ज्वीगु धंगु झीत, स्वाभाविक जुहे जुल ॥
 भावना याय् बले झीत, जुया वोगु व दुःख त ।
 भावना याय् बले मात्र, जूगु नं ला खहे मखु ॥

भावना यानागु हेतुं, जूगु नं व खहे मखु ।
 यथार्थे दुःख जूगुला, झीके हे दुगुलि जक ॥
 दुःख जूगु मचागुलि, भावना याय्बले जक ।
 दुःख तागु धका धाःगु, धात्थेला चाःगु हे भिन ॥
 भावना याय्बले झीत, चाःगु हे लाभ जूगु खः ।
 चाःबले चाःगुली स्वेगु, थुकिं हे ज्ञान वृद्धि ज्वी ॥
 सहायाय्वं मूक्त ज्वीगु, धाःगुया लक्ष हे थ्व खः ।
 उकिं उगु वेदनाय् हे, दुचाय्क स्वेगु याय् साल ॥
 उगु दुःख वेदनास, रवस्वं स्वस्वं उगु दुःख ।
 बुलुहुँ उकिया रूप, ताहा चिकिहा जुया वनी ॥
 जितः जूगु दुःख धका, स्वस्वं स्वस्वं उकीनतुं ।
 जितः दुःख जूगु मखु, धका नं थ्वीगु जूवनी ॥
 भावना याय्बले झीत, दुःख यात स्वस्वं स्वस्वं ।
 दुःख मात्र खनी मखु, मेगु नं सीके फँगु दु ॥
 साधारण सुख ज्वीगु, व्यक्त याय् अपुथे नतुं ।
 अनुभव याना धाय्गु, उलि अःपु मजू थन ॥
 भावनाय् लीन जूम्हं हे, थ्व सुख अनुभव याई ।
 थःमं यानागु अनुभव, म्हुतुं कने मफै च्वनी ॥
 एकाग्र ज्वी बले झीतः, समाधि बल्लाना वई ।
 समाधिस्थ ज्वीगु इले, सुखया अनुभव जुई ॥

थथे सुख ताया वेवं, वैत हे क्वात्तुक ज्वना ।
 प्यपुंका तःसा व ध्यान, अन हे थाइगु निश्चय ॥
 उकि उगु सुख यात, यो धका ज्वने नं मज्यू ।
 दुःख जूगु यात नं वं, स्वभावं जूगु सीकेगु ॥
 उकि यात मनं चाय्का, लुमंका होश तय्गु व ।
 उकी लिप्त मज्जीगु हे, वेदना अनुपस्सना ॥
 थथे दुःख सुख नितां, लुमंका चाय्केगु याना ।
 उकि अलग्ग ज्वीगु हे, धात्थे उपेक्षा वेदना ॥
 दुःख जूगु स्वया वं वं, व दुःखं तापाना वना ।
 सुख जूगु स्वया वं वं, सुख नं तापाता वना ॥
 दुःख सुख नितां चाय्का, निताय्सं थःपुलावना ।
 मने ज्वीगु अनुभव हे, उपेक्षा भाव जूगु खः ॥
 न्यना मात्र सीकेगुसा, थुकथं सीके अपुल ।
 याना हे थ्वीकेगु जूसा, ध्याने हे च्वंवने माल ॥
 लःया बिचे बुया वोगु, पलेस्वाँया हले स्वाने ।
 लखं प्याना च्वनी मखु, लखं अलग्ग ज्वीगु ज्वी ॥
 उगु पँले हःले नं सो, ततस्थ ज्वीगु दु गुण ।
 न्ह्याको लखे थुनां सोसां, लखं व प्याइ हे मखु ॥
 वथे हे आर्य पुद्गलपिं, सुख दुःखे दुनीमखु ।
 पँले हःत मप्यार्थे तुं, उपेक्षा भाव दै च्वनी ॥

द्वेष वोसां चाया चवनी, लोभ वोसां चाया चवनी ।
 आरम्मणे प्यमपुंके, उपेक्षा हे जुया चवनी ॥
 भावना याय्गु धैगु हे, ततस्थ जुइ फेकेत ।
 उपेक्षाय् थ्यंके फै गुह्यसें, वहे धात्थे ह्य ध्यानी ज्वी ॥
 थौयागु देशना झीगु, वेदना अनुपस्सना ।
 सुख दुःख निता थ्वीका, उपेक्षाय् चवने फय्माल ॥

पद्यकर्ता:- धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुली'

चित्तानुपस्सना देशना

उपदेशक:- ऊ आसभाचार

थाय्:- मणिमण्डप विहार

चित्तानुपस्सना यात, निगू शब्दे जोरे याना ।
 कना तःगू धका सीकि, चित्त व अनुपस्सना ॥
 झीके दुगु चित्त यात, स्वेगुयात थुगु थासे ।
 चित्तानुपस्सना धागु, खः धका सीके माःगु दु ॥
 झीके च्वंगु चित्त यात, आकारं सीके फै मखु ।
 उकियात झीगु मिखां, खंके नं फैगु हे मखु ॥
 आकारे खने हे मडु व, झीसं मिखां मखंगु वं ।
 उगु चित्त यात झीसं, मडु नं धाय् मज्यू थन ॥

ज्ञीगु मिखां रूप खना, खंगु चाःगु दया उगु ।
 चाःगु मन्हे चित्त धका, सीकेगु छगू मार्ग खः ॥
 आरम्भणे इन्द्रियत, चूलाय् व चाःगु धंगु हे ।
 चित्त धका धया तःगु, सीकेगु मागु मुख्यगु ॥
 पिने च्वंगु आरम्भण, यात सीकेगु ज्यां याना ।
 चाय्का काय्गु चित्तेयाय्गु, जूगुलि चित्त धागु खः ॥
 थथे चाय्कीगु चित्त नं, छगू जक मखु व नं ।
 छगू पा ग्वीगु दु वथे, सच्छि व नीछगू हानं ॥
 थुपि फुक्क चित्तयात, थो थो याना कना तःगु ।
 चित्तानुपस्सना धंगु, थवहे चित्त त स्वेगु खः ॥
 बुसं नसें म्वाना च्वंतले, शीके वैगु व चित्त त ।
 थुपि फुक्क चित्त यात, बसेकाय् कृतिकं थाकु ॥
 थाकुगु चित्तयात हे, बसे काय्गु विधि यात ।
 चित्तानुपस्सना धागु, यथार्थे सीके मागु दु ॥
 ज्ञीगु चित्त विचित्र जू, वया गति विचित्र जू ।
 छगू निमिष मात्रं नं, कोटि क्षण न्ह्याना वनी ॥
 थथे न्ह्याना वना च्वंगु, चित्तया गति सीकेगु ।
 चित्तानुपस्सना मात्र, छगू दु मुख्य लोगु लं ॥
 शीके च्वंगु चित्त यागु, विचित्र भाव सीकेत ।
 क्षण क्षणे हिलावंगु, स्वभाव चाय्वं चाई ॥

अहंकारे मञ्जतीनि, मानो धागु श्व शब्द स ।
 सोसा बिचा याना झीसं, सीकेफु थुगु खँ थथे ॥
 अभिमान मान धँगु, झीके दुने सुला चवनी ।
 मचाय्क झी फुक्क सिके, स्वभाव हे दया चवनी ॥
 'जि' धँगु दुगुलि मान, झीके न्ह्याबलें दया चवनी ।
 झीपिं अहुँत मजूतले, श्व घमण्ड दना चवनी ॥
 झीके दुगु उगु मान, प्यथी दु छु छु धासा व ।
 जातिमान, धनमान, पञ्जा व वण्णमान खः ॥
 थुपिं मान झीगु लोके, दइगु योग्यला धका ।
 लौकीक व लोकोत्तर, निथी कथं बिचार याय् ॥
 गनं गनं थुगु मान, दयेमानं धाय् माःगु दु ।
 लोकुतरे बिचा यासा, मान दँगु जिहे मज्यू ॥
 विद्या धनोयार्जन व, विकाशे मान योग्य जू ।
 उकिं लोके मान धँगु, दय्मा धें चों सानं तपि ॥
 सिमाना प्वीक व मान, दइगु योग्य हे मजू ।
 थथे सीसा पूगु मानं, दिनाश जक ज्वी जुल ॥
 श्वहे जि धँगु मान् यात, यथार्थे सीकेत हानं ।
 मान झीके मदेकेत, माःगु चित्तानुपश्यना ॥
 चित्तानुपश्यना ध्यानं, चित्तयात सोसों सोसों ।
 चित्त हिला वना चवंगु, चायावँ अबले तिनी ॥

कुशल चित्त लुया बोसां, चाया चवनी कुशल धका ।
 अकुशल लुया बोसां, चाया चवनी व चित्त नं ॥
 कुशल चित्त वृद्धियायत्त, कुतः नं वं याना चवनी ।
 अकुशल मवेकेगु, कुतः नं वं याना चवनी ॥
 लुयावक्क चित्त यात, ततस्थं नं स्वया चवनी ।
 सुख दुःख मताय्कुसे, उपेक्षाय् नं चवना चवनी ॥
 चित्त अनित्य धं गु नं, थुयावै भिन्नकं अले ।
 व चित्त जिगु खः धं गु, अत्त भाव तनावनी ॥
 चित्त जिगु मखु धं गु, थुइवं प्रज्ञा बडे जुया ।
 आर्य मार्गे थ्यंके फुपि, ज्वीफेमा थींयात गात ॥

पद्यकर्ता:- धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुली'

Dhamma Digital

धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशूली' या अन्य प्रकाशित सफूतः—

१. परित्राण अर्थ सहित नेपाली	२४. श्रामणोर विनय-नेपाल भा
२. छल्लक सूत	२५. नमक्कार गाथा
३. तीनसूत्र	२६. चैत्य वन्दना
४. विश्वन्तर जातक	२७. महासतिपट्टान विपस्सना
५. बुद्धशासनको इतिहास	२८. विपश्यना ध्यान-
६. त्रिशुलीबजारको सं. परिचय	निर्देश (पद्य)
७. ज्ञानमाला भजन संग्रह	२९. मां बौया सेवा
८. विपस्सना ध्यान निर्देश पद्य	३०. बुद्धोपदेशित सार संग्रह
९. अंगुलिमाल पूर्णाङ्की नाटक	३१. आषाढ पुह्ली छगू लुमन्ति
१०. मङ्गल र पराभव	३२. कर्म व उकिया विपाक
११. उदान	३३. प्रचलित दान गाथा
१२. आमा बाबुको सेवा	३४. स्वस्ति वाक्य व
१३. बौद्ध संस्कार पद्धति	मङ्गलाष्टक
१४. परित्त सूत अर्थ सहित	३५. त्रिम्बिसार पूधाःप्याखं
१५. खुद्दकपाठ - नेपाल भाषा	३६. भोगु भाषा शास्त्रीय-
१६. चरियापिटक	संगीत (पद्य)
१७. उदान	३७. दाफा भजन ग्वारा संग्रह
१८. सुत्तनिपात	३८. हिरण्यवर्ण महाविहारया-
१९. " पारायण वर्ग सहित	संक्षिप्त परिचय
बावरीया जीवनी	३९. बौद्ध दर्शनया विकास
२०. अंगुलिमाल	४०. बुद्धोपदेश मध्यम मार्गस-
२१. देवधम्म जातक	सतिपट्टान देशना
२२. गृहस्थ धर्म	[छिगु हे लहाती]
२३. धात्थेंगु बुद्ध वन्दना	

याकुथिः- बागमती छापाखाना, गावहाल, यल । ☎ ५२१८४७

Mahabodhi - Sarvath - ph. 385395

Downloaded from <http://dhamma.digital>

Fax - 385380